

Stališče splošne javnosti o ekstremnih športih oziroma športnikih

Avtor: Samo Rauter

KAZALO VSEBINE:

UVOD	3
TEORETIČNI DEL	5
OPREDELITEV POJMA »EKSTREMNI ŠPORT«	5
KLASIFIKACIJA EKSTREMNIH ŠPORTOV	6
<i>Ekstremno nevarni športi</i>	7
"Thrill" športne zvrsti:	8
"Fun" športne zvrsti:	8
<i>Ekstremno naporni športi</i>	8
ŽIVLJENJSKI STIL »EKSTREMNIH ŠPORTNIKOV«	10
PREDMET IN PROBLEM	13
CILJI	13
HIPOTEZE	14
METODE DELA	14
VZOREC MERJENCEV	14
VZOREC SPREMENLJIVK	15
METODE OBDELAVE PODATKOV	15
REZULTATI	16
ANALIZA DEMOGRAFSKIH ZNAČILNOSTI	16
UKVARJANJE S ŠPORTNIMI AKTIVNOSTI	17
ANALIZA SPREJETOSTI POSAMEZNIH ŠPORTNIH ZVRSTI MED SPLOŠNO POPULACIJO, TER RAZVRSTITEV GLEDE NA NAPORNOST TER NEVARNOST	19
OBRAVNAVA SPREJETOSTI POSAMEZNIH EKSTREMNIH ŠPORTOV MED SPLOŠNO POPULACIJO, GLEDE NA SPOL, STAROST, TER NA AKTIVNO UKVARJANJE S ŠPORTOM	20
ANALIZA STALIŠČA SPLOŠNE JAVNOSTI O RAZLOGIH UKVARJANJA Z EKSTREMNI MI ŠPORTI TER O POMEMBNO STI TEH RAZLOGOV V NJIHOVEM OSEBNEM ŽIVLJENJU	25
SKLEP	31
REFERENCE:	33

UVOD

Namesto uvoda raje ponudim vprašanje, ki je pravzaprav temeljno izhodišče vseh razprav, ko se dotaknemo tematike tako imenovanih ekstremnih športov, pa najsi gre za razprave strokovnjakov, novinarjev, običajnih ljudi oziroma celo pogosto tudi samih ekstremnih športnikov.

A more interesting question is, why do I participate in activities that may cost me my life? – A diver (Hunt, 1995, p. 439)

Torej zakaj je temu tako, in kateri so poglobitni razlogi za to? Ljudi najbolj zanima, kje na primer ekstremni športniki vidijo smisel ukvarjanja s tovrstnimi in ne s klasičnimi oblikami športa. To vprašanje se mi pogosto zastavlja predvsem zato, ker so ekstremni športniki, ki se ukvarjajo s tovrstnimi športnimi aktivnostmi, pogosto s strani medijev in javnosti predstavljeni predvsem kot športniki, ki pri svojih podvigih neprestano izzivajo usodo in se pogosto podajajo v izjemne nevarnosti ter preganjajo svoja telesa do konca svojih moči. Dejstvo pa je, da niso vsi ekstremni športi enako nevarni oziroma enako naporni in se jih prav zaradi tega ne da strpati v isti koš. Vsekakor pa drži, da večina ekstremnih športnikov pri svojih izzivih pogosto tvega, saj ponavadi lahko le na ta način zadovoljijo svoje potrebe. Pomembno pri vsem tem se mi zdi poudariti, da ne gre le za vrhunske profesionalne športnike, ki se s tovrstnimi aktivnostmi tudi preživljajo, temveč tudi za vedno večje število amaterskih oziroma rekreativnih športnikov, ki so se začeli ukvarjati z napornimi preizkušnjami, kot so npr. kolesarjenje in tek na velike razdalje, triatlon, treking, gorsko kolesarjenje, plezanje, pustolovske dirke ter nekaterimi nevarnimi športnimi zvrstmi, kot so bungee jumping, rafting, canyoning, skydiving...

Eden izmed najpomembnejših razlogov ukvarjanja s temi aktivnostmi je tudi »dolgčas« današnjega življenja. Sedanji življenjski slog je privedel do tega, da je iz življenja izginila vznemirljivost in nevarnost. Posebej pri življenju v urbanih okoljih postane človek ob rutini svojega dela, skrbeh in načinu življenja, utrujen in psihološko nasičen. Dolgočasje in nezadovoljstvo z običajnim življenjem in družbenimi zahtevami naj bi vzpodbudili potrebo po uveljavljanju z alternativnimi oblikami preživljanja prostega časa. Vse več je torej ljudi, ki iščejo izziv, negotovost, drugačnost v teh aktivnostih, kljub temu da vedo, da z vsakim ekstremnim športnim podvigom tvegajo svoje zdravje.

Torej, v čem je sploh smisel tega, da počnemo oziroma se ukvarjamo s temi športi. Je to le trenutek sreče, ki se ga doživi, se sprevrže v novo stremljenje po še večjih nevarnostih. Te občutke je praktično nemogoče opisati, sploh nekomu, ki se ne ukvarja s temi športi. To ni zgolj športna panoga, je droga, pa čeprav je "včasih" prisotna velika nevarnost, da ogrozimo tudi svoje zdravje.

En izmed razlogov zakaj je temu tako, je pravzaprav ta, da klasične športne panoge izgubljajo svojo privlačnost za vse večji del ljudi, na drugi strani pa so ekstremne športne zvrsti v porastu. Trend ukvarjanja običajnih ljudi z ekstremnimi, avanturističnimi športi in preizkušnjami je več kot opazen, kar gre nedvomno pripisati vplivu medijev ter posledično tudi razvoju tehnologije, ki omogoča širšim množicam, da se ukvarjajo z relativno tveganimi športnimi aktivnostmi. Tudi

športni turizem vse bolj teži k temu, da ljudje preživljajo dopust oziroma prosti čas aktivno. Ekstremni športi oziroma ekstremne športne aktivnosti so vse bolj popularne in to tudi pri nas v Sloveniji. Vse večje število ljudi se vključuje in ukvarja s temi oblikami športa, včasih tudi na preveč naiven način, kar lahko ima za posledico hude poškodbe, v najslabšem primeru celo izgubo življenja.

Časi se torej dramatično spreminjajo, kot primer lahko omenim, da je »bungee jumping« dvajset let nazaj veljal za popolno norost ter za zelo nevarno aktivnost. Dandanes velja za relativno varno početje, ki je že skorajda popolnoma sprejeto med širšo populacijo. *To potrjuje tudi eden izmed komentarjev na mojem blogu, ki govori, o nepoznavanju situacije in tem da je danes že vsak, ki se vrže iz letala lahko ekstremist. Zato so recimo nedeljski padalci dosti večji frajerji od nedeljskih kolesarjev.*

Termin »ekstremno« torej ne moremo uporabljati za vse relativno nevarne aktivnosti, ampak ga vse bolj uporabljamo le za aktivnosti, ki izpolnjujejo določene pogoje. Nevarne športne aktivnosti, kjer se akterji zavestno podajajo v nevarnost oziroma tveganje, kjer je možnost fizičnih ter tudi psihičnih poškodb ogromna, najbolj izpolnjujejo te pogoje. V to skupino vsekakor lahko uvrstimo alpinizem, prosto plezanje, BASE jumping ter le tem podobne športne zvrsti, kjer je že narava početja taka, da sproži tudi nekatera moralna vprašanja o smiselnosti početja.

Po vseh analizah sodeč se vse več ljudi ukvarja s temi aktivnostmi, zato bi pričakovali splošno dobro poznavanje teh športnih zvrsti ter njihovih značilnosti. Kajti daleč najpomembnejše dejstvo, preden se lotevamo novih stvari je poznavanje ter znanje le teh. Brez tega je vsako ukvarjanje res brez smisla ter konec koncev tudi zelo nevarno.

Postavlja se vprašanje zakaj se, če je razpoznavnost teh športnih zvrsti vse večja, v javnosti ter v nekaterih medijih o teh športnih zvrsteh ter akterjih, še vedno širijo različne govornice, mnenja, ki so velikokrat polne stereotipov, predsodkov in paradoksalnih trditev. Le malo pa se jih opira na izsledke znanosti v obliki empiričnih raziskav. Športnike, ki se ukvarjajo s temi športi, ljudje v vsakodnevnem življenju pogosto opredeljujejo kot nerazumneže, divjake, pogosto so opredeljeni tudi kot samomorilski norci, ki nimajo nobenega spoštovanja do svojega življenja. Pri njih se sklepa na takšno ali drugačno patologijo, na izkrivljen pogled nase in na svet. Dejstvo pa je, da so številne znanstvene študije pokazale, da gre pri ekstremnih športnikih za zdrave osebnosti.

Skratka za tematiko te raziskave sem si izbral meni še posebej zanimivo temo fenomena ekstremnih športov, ki je v današnjem času predmet številnih diskusij. Zanimanje za te športe je v porastu. Trendi kažejo na vse večje ukvarjanje ljudi s temi športi. Prav tako so medijsko zelo odmevni in tržno zanimivi.

Raziskovanja se bom lotil na način, ki zahteva raziskovanje občutkov, doživljanj, vrednotnih prepričanj, motivov. Skratka najbolj me bo zanimalo, kakšen je odnos splošne javnosti do teh športnih zvrsti. Moj pristop bo poskušal osvetliti nekatera pomembnejša teoretska razmišljanja, ki se vežejo na ekstremne športe. Na podlagi tega bom predstavil več različnih teoretičnih pristopov te tematike in nato poskusil s pomočjo pridobljenih empiričnih podatkov narediti zaključke.

TEORETIČNI DEL

Opredelitev pojma »ekstremni šport«

Ekstremni športi so vse, kar predstavlja drugačnost od navadnih športov, pa najsi bo ta v športnem, duhovnem, ali medijskem pogledu. Predstavljajo moderne, nekonvencionalne, alternativne avanturistično ekstremne aktivnosti. Za te športe bi morda lahko uporabljali izraz alternativni športi, saj so alternativa že obstoječim športom. Vendar pa to poimenovanje ne zavzame bistva teh športov, to pa je avantura in ekstremnost. Poleg tega pa že beseda ekstremen pomeni zelo oddaljen od povprečja, skrajšen pretiran in s tem alternativen (Kavčič, 2005).

Pri določenih športih pa se pojavi dilema, saj na primer ne vemo kam naj uvrstimo športe kot so smučarski skoki oziroma poleti, smuk v alpskem smučanju ipd. Gotovo to niso alternativni športi, saj so zgodovinsko uveljavljeni in sprejeti olimpijski športi. Vendarle pa so zagotovo ekstremni po svoji vsebini, ker so nevarni in se podajajo na meje zmožnega. Torej so ekstremni športi lahko le nevarnejša izpeljanka klasičnih športov ali pa nekaj popolnoma novega oziroma norega v smislu preseganja znanih športov.

Potemtakem bi lahko bil ves vrhunski šport tudi ekstremen šport. V svetovnem vrhu si je težko predstavljati vrhunske športnike, ki svojega telesa in duha ne bi obremenjeval do skrajnosti, pa najsi gre za razvijanje moči, vzdržljivosti, spretnosti, gibljivosti ali natančnosti. V večini športov gre namreč kar za kombinacijo nekaterih od naštetih možnosti (Velepec, 2007).

Evropska listina o športu opredeljuje šport kot »vse oblike telesne aktivnosti, ki so s priložnostnim ali organiziranim ukvarjanjem usmerjene k izražanju ali izboljšanju telesne vzdržljivosti, k duševnemu blagostanju in k oblikovanju družbenih odnosov ter pridobivanju rezultatov na tekmovanjih na vseh ravneh« (Olimpijski komite Slovenije). Marsikateri ekstremni športe po tej opredelitvi le stežka uvrstimo na področje športa. Očiten je poudarek na pozitivnih učinkih na človekovo tako fizično kot psihično počutje ter na tekmovalnosti, to pa pomeni, da npr. jadranje okoli sveta, jamarstvo, ki je usmerjeno v odkrivanje podzemnih svetov, ali alpinizem, katerega cilj je osvajanje gora, očitno niso športi v tem pomenu besede. (Petek, 2004)

Poimenovanja in opredelitve ekstremnih športov je dokaj nesistematično. Za opisovanje teh ekstremno športnih aktivnosti se uporabljajo številni izrazi. Pri nas so najbolj uveljavljeni izrazi za te aktivnosti so **ekstremni športi**, **alternativni športi** in **rizični športi**. Terminologija je znan problem na tem področju. Za opis marsikaterih športnih panog se uporablja kar angleške izpeljanke izrazov, saj večina športov sploh nima prevodov ali pa le ti niso vsebinsko ustrezni.

Definicija izraza »rizični športi« zajema vse športe, kjer se športnik lahko huje poškoduje ali celo umre in je to dvoje tudi sestavni del aktivnosti (Kajtna, 2003). Ta izraz se je prijel med raziskovalci ter med športnimi psihologi. Pogosteje uporabljena termina za rizične športe sta 'adrenalinski' in 'ekstremni'. Izraz rizični športi je v tem oziru preozek, saj ne zajema vseh športov obravnavanih v tej raziskavi.

Na drugi strani izraz »alternativni športi« zajema najrazličnejše aktivnosti in je morda opredeljen preohlapno, kajti nekatere aktivnosti celo težko uvrstimo med športe. Rinehart ima za alternativne športe vse tiste aktivnosti, ki bodisi ideološko ali praktično predstavljajo alternative

»mainstrimovskim« športom in njihovim »mainstrimovskim« športnim vrednotam (Rinehart, 2003).

Izraz, »ekstremni športi« se mi zdi še najbolj smiselno uporabljati, saj se je le ta v našem prostoru najbolj prijel in je nekako najbolj poznan širšemu krogu ljudi. V Slovarju slovenskega knjižnega jezika je pod »*ekstremen*« opisano: zelo oddaljen od povprečnosti česa; skrajn, pretiran. Pod »*ekstremist*« pa: človek ekstremnih nazorov, dejanj: skrajnež, prenapetež.

Za J. Rees se »izraz 'ekstremni' nanaša na naraščajoče število fizično in psihično intenzivnih aktivnosti, ki niso bile formalno prepoznane kot legitimni športi s strani večine medijev ali družbe . Potreba po legitimaciji pa je bila izražena« (Rees v Rinehart 2002). Za to raziskavo zadošča, da so ti športi »ekstremni«, to je izredni oz. skrajni v eni od svojih razsežnosti, naj bo to po nevarnosti, napornosti, trajanju, novosti oz. inovativnosti, lahko celo »zabavnosti«, da jih lahko imenujemo »ekstremni športi«. Ekstremni športi so torej tisti, ki neko svojo lastnost razvijejo, izrazijo, poudarijo oz. prakticirajo do skrajnosti v primerjavi z ostalimi športi. Zavedamo se, da ta opredelitev prav gotovo ni najbolj razločevalna, pa vendar se zdi dovolj smiselna za preučevanje heterogenega vzorca najrazličnejših ekstremnih športov. Poleg tega je pridevnik »ekstremni« pri nas tudi najbolj uveljavljen v rabi, zato ga bomo uporabljali, mislili pa na športe, ki, kot pravi J. Rees, še niso bili prepoznani za »legitimne« in ki so v eni od svojih razsežnosti ekstremni.

Kajtna je v raziskavi, ki se ukvarja s psihološkimi značilnostmi rizičnih športov, zanimalo tudi kako športniki, ki se z rizičnimi športi ukvarjajo, poimenujejo svoj šport oziroma naj izberejo najbolj primeren izraz za te športe. Le ti se ne obremenjujejo preveč s tem, kako se šport, s katerim se ukvarjajo klasificira, in da zato izbira izraza ostane prepuščena na eni strani raziskovalcem, ki si ponavadi izberejo izraz rizični športi, na drugi strani pa novinarjem in javnosti, ki pogosto raje uporabljajo izraz ekstremni športi (Kajtna, 2007).

Klasifikacija ekstremnih športov

Kaj je torej tisto ekstremno?

Na podlagi obstoječih raziskav, ki so bile narejene na področju ekstremnih športov ter športnikov sem izbral zame najprimernejšo klasifikacijo ekstremnih športov. Le to utemeljujem predvsem zaradi dejstva o spornosti široke uporabe besede »ekstremno«, saj se vse prevečkrat le ta zlorablja ter vse prevečkrat uporablja tudi za športne zvrsti, ki ne sodijo v to skupino. V skupino »ekstremnih športov« bi tako uvrstil res samo skrajno nevarne ter naporne športe. Hkrati pa je potrebno razumeti tudi dejstvo, da vsak, ki se ukvarja s takimi športom še ni ekstremni športnik.

Po mojem mnenju najustreznejša opredelitev »ekstremnih športov«:

- ekstremno nevarni športi
- ekstremno naporni športi

Ekstremno nevarni športi

Za športe, ki jih opredeljujemo kot ekstremno nevarne, je značilno predvsem večje tveganje, kajti vsak športnik si postavlja težje zahteve, višje meje. V tem se ekstremni športi razlikujejo od drugega vrhunškega tekmovalnega športa, ki je sicer tudi ekstremen, a ne v pogledu rizičnosti (Tušak, 2000).

Stopnja nevarnosti oziroma stopnja tveganja loči ekstremno nevarne športe na dve skrajnosti:

- “*Thrill*” športi neposredno izzivajo smrt in nevarnost ter ne dopuščajo napak. Takim športnikom je bistveno samo dejanje, uživanje ob preseženem izzivu. Zaradi zavesti o potencialnem koncu so njihove vezi močnejše, so resnejši in od medijev pričakujejo informiranost.
- “*Fun*” športi, ki iščejo užitek in zabavo v drugačnosti, v preizkušanju vseh mogočih nenavadnih, nepredvidljivih in razburljivih dejanj, ki mejijo na nevarnost in so vzrok številnim poškodbam, a so bolj poigravanje s samoohranitvenimi nagoni. Tem športnikom je bistveno uživanje. Ti športniki so mlajši, brezskrbni, neresni in neobremenjeni. Cenijo junaštvo, drznost, neustrašnost in željo po tveganju. Bolečino in poškodbe so povzdignili v statusni simbol, s katerim odražajo nekonvencionalnost, neustrašnost in norost. Predstavlja jim drugačnost od večine ostalih, ki si ne upajo tvegati. (Zalaznik, 2002)

Pri teh športnih zvrsteh sta torej nevarnost in tveganje nekaj običajnega. Športniki, ki se ukvarjajo s temi aktivnostmi, se torej namerno izpostavljajo tveganju in ogrožajo svojo lastno eksistenco. Bistvena človekova potreba naj bi bila potreba po varnosti, zato so te aktivnosti označili kot nelogične in za pokazatelj norosti (Probert, 2004).

Zakaj se potem nekateri posamezniki izpostavljajo tveganju, če le to pomeni verjetnost, da se zgodi nek nezaželen dogodek z resno možnostjo izgube. (Llewelyn, 2003). V primeru ukvarjanja z ekstremnimi športi lahko potencialne izgube pomenijo zdravje, del telesa ali pa celo življenje. Pomembnosti izgube so lahko različne. Medtem ko izguba življenja predstavlja veliko izgubo, manjša bolezen ali majhna poškodba sploh ne predstavlja pomembne izgube ter je povsem običajna v športu kot je kolesarstvo, kjer so padci del vsakdana. Pri vsem tem pa gre za osebno zaznavo tveganja, percepcijo tveganja. Ni pa rečeno, da tega tveganja druge osebe na zaznavajo drugače. Je pa res, da se v nekatera tveganja podajamo zavestno, ponavadi le-ta do določene meje tudi obvladujemo, druga tveganja pa so od nas neodvisna.

Športne zvrsti, ki sodijo v skupino ekstremno nevarnih športov:

“Thrill” športne zvrsti:

- B.A.S.E. jumping
- Globinsko potapljanje na dah
- Gorsko kolesarstvo (spust)
- Ekstremno kajakaštvo
- Avto-moto šport (reli, karting, motociklizem)
- Canjoning (soteskanje)
- Ekstremno smučanje (freeride).
- Padalstvo
- Akrobatsko letenje
- Alpinizem
- Prosto plezanje
- Skoki v vodo
- Zmajarstvo in jadrarno padalstvo
- Bungee jumping
- Rafting...

”Fun” športne zvrsti:

- Windsurfing
- Snowboard - deskanje na snegu
- Gorsko kolesarstvo- vse oblike
- Skateboarding...

Ekstremno naporni športi

Za športne zvrsti, ki jih opredeljujemo, kot ekstremno naporene je značilno, da niso tako ekstremne z vidika rizičnosti, kot glede trajanja aktivnosti. Vendar se moramo zavedati, da pri vseh teh skrajno napornih športih ni ekstremna le dolžina preizkušnje, ampak tudi vremenski pogoji, različne možnosti poškodb, pomanjkanje spanja...

Dogodki ter športne aktivnosti, ki trajajo izjemno dolgo so ponavadi zelo naporene, ter mnogokrat tudi monotone v sami obliki izvajanja. V primeru, da dejavnost ni preveč intenzivna, je psihološki vidik tisti, ki zahteva največ samo premagovanja. Ključ do zmage nad samim seboj v takih ekstremnih preizkušnjah je izjemna motivacija, torej je ključen dejavnik za tovrstne ekstremne dosežke pravzaprav psihična pripravljenost. Močna motivacija torej zagotavlja uspeh in vpliva tudi na pripravljenost premagovanja »nemogočega. Do zadanega cilja si je treba ustvariti poseben odnos, ki pa je drugačen, kot je odnos športnika, ki odhaja na olimpijske igre z željo po medalji. Pri ekstremnih dosežkih ne moremo govoriti o tekmovanju v športnem pomenu besede tu gre za nekaj več.

Kaj imajo torej ultramaratonska tekmovanja s športom? V vsakem primeru so to izjemni dosežki, ki so vredni našega občudovanja ne glede na to, ali so za nas izziv ali ne. Izjemni psihični in fizični

dosežki vedno znova širijo meje človekovih spoznanj in sposobnosti ter so za »zaležanega« sodobnika norost ali znanstvena fantastika oziroma oboje hkrati. Vendar ravno to prestavljanje nemogočega zaznamuje človeško vrsto v vsej širini (Petek, 2004).

Športne zvrsti, ki sodijo v skupino ekstremno napornih športov so:

- *ultramaratonski tek*
- *ultramaratonsko kolesarstvo*
- *maratonsko plavanje*
- *ironman (ultra triatlon)*
- *pustolovske dirke (adventure race)*
- *treking...*

Nekatere najbolj naporne ultra vzdržljivostne preizkušnje:

- *RAAM (Kolesarska dirka čez Ameriko)*

Cestna kolesarska dirka, ki je precej brutalnejša od klasičnih etapnih kolesarskih preizkušenj: s 4900 kilometri se Race Across America razteza čez 14 ameriških zveznih držav. Pot tekmovalce vodi od zahodne obale do vzhodne obale (povzeto iz: www.raceacrossamerica.org).

- *Badwaterultra (Tek skozi dolino smrti)*

217 kilometrov od Badwaterja v Dolini smrti (85 metrov pod morjem, najnižja točka zahodne poloble) do gore Mount Whitney (2533 metrov), pri temperaturi tudi prek 55 °C. Proga pokriva tri pogorja, skupno ima 3962 metrov vertikalnih spustov in 1433 metrov vertikalnih vzponov. Na zadnjih 20 kilometrih pred ciljem tekmovalce čaka še osem odstotni vzpon. (povzeto iz: www.badwaterultra.com).

- *Triatlon x10*

Udeleženci tekmovanja Deca Iron morajo po startu v mestu Monterrey v Mehiki vsak dan preplavati 3,8 kilometra, prekolesariti 180 kilometrov in preteči 42,2 kilometra. Kar pomeni 38 kilometrov plavanja, 1800 kilometrov kolesarjenja in 422 kilometrov teka v desetih dneh (povzeto iz: www.multisport-mx.com)

- *Diagonalno prek Reuniona*

Tekma Grand Raid na francoskem otoku Réunion v Indijskem oceanu velja za najzahtevnejše tekmovanje v gorskem teku na svetu. 135 kilometrov dolga pot po napornosti ustreza osmim mestnim maratonom, kajti atleti morajo na tem tekmovanju premagati 8100 višinskih metrov. Po poti, ki poteka diagonalno čez otok, morajo prečkati nanose lave in grušča, dva metra visoko goščavo, preplezati stene in prehoditi blaten deževni gozd. Za oskrbo, vodo in osvetljavo morajo poskrbeti sami. (povzeto iz: www.grandraid-reunion.com)

- *Adventure Race World series*

Serijska pustolovskih tekmovanj skozi vse leto. Pustolovska tekmovanja povezujejo različne športe, ki se odvijajo v naravi. Le ti so planinarjenje, alpinizem, kajakaštvo, gorsko kolesarstvo, rafting in še številne druge. Le ti se odvijajo v divjem in neprehodnem okolju. Vsebina in vrstni red disciplin

je odvisen od terena ter od odločitve organizatorjev. Tekmovanja trajajo različno dolgo, od nekoliko ur pa vse tja do nekaj dni. (povzeto iz: www.arworldseries.com)

Življenjski stil »ekstremnih športnikov«

Za ekstremne športe velja, da gre pri njih še za nekaj več, saj vnašajo stisko, strah in spogledovanje s smrtjo. Ukvarjanje z njimi pa zahteva nadpovprečen psihofizičen napor in predanost. Gre za premagovanje meja in poskus čim polnejšega življenja z intenzivnimi doživetji na robu smrti. Ti športi pomenijo svobodo brez pravil in omejitev. Celo telesna omejenost in smrt se ne priznavata za omejitev, saj sta v kontradikciji s svobodo. Pojavili so se torej ljudje, ki ljubijo izziv, negotovost, drugačnost ter vedo, da z vsakim ekstremnim športnim podvigom tvegajo svoje življenje. Pri ekstremnih športih je povečana stopnja tveganja in nevarnosti, prisoten je tudi ekstremen psihofizični napor, kar jim nudi še večji užitek in globlje doživetje tega napora. Ta duhovna komponenta se manifestira v različnih oblikah: v estetski kot doživljanje narave, anarhističnosti kot samodestruktivnost in etiki kot dvig duhovne ravni in zavesti (Stropnik, 1997).

Ekstremni športniki se pogosto odločijo za beg iz družbe nazaj v naravo in svobodo, ki lahko potem pomeni beg od naglega in intenzivnega mestnega življenja in njegovih značilnosti. Postavlja se vprašanje, zakaj se ljudje iz družbe zatekajo v povsem drugačno, naravno okolje. Zakaj se ti posamezniki ne zatekajo v naravo kot opazovalci, turisti, temveč v obliki ekstremnih športov. Zakaj je ta pot pri ekstremnih športnikih tvegana ter prehojena po konici rezila. Divja narava je torej prostor, kjer se da ubežati lažnim racionalizacijam sveta. Dolgočasje in nezadovoljstvo z običajnim življenjem in družbenimi zahtevami naj bi vzpodbudili potrebo po uveljavljanju z nevarnim življenjem. Iz življenja je izginila vznemirljivost in nevarnost. Posebej pri mestnem življenju postane človek ob rutini svojega dela, skrbeh in načinu življenja, utrujen in psihološko nasičen. Išče dejavnosti, pri katerih bi se odpočil in sprostil ter tako pridobil novih moči za težave, ki jih ima v vsakdanjem življenju. Sodoben človek trpi, ker je njegovo življenje postalo dolgočasno in ekstremizem je postal način, kako potešiti željo po adrenalinu.

Ekstremisti si prizadevajo za eksistenco v višjem smislu. Iščejo srečo, zadovoljstvo, samega sebe, svojo osebnost in njeno potrditev, ki je zatirana v enoličnosti delovnega dne. Družbeno potrebno delo opravljajo le zato, da lahko zadovoljijo svoje želje. Družbeni problemi in ureditve se zdijo nepomembni. Enostavno hočejo v situacije, ki so ne-rutinske, zato bežijo v naravo, kjer je edino pravilo preživetje najboljšega in je bistveno samozaupanje in lastne izkušnje. Pri "thrill" športnikih se to pojavi zaradi načina življenja, pri "fun" športnikih pa zaradi želje po občutku popolne svobode. Športniki ekstremnih šport svoje bistvo opisujejo ravno skozi občutenje svobode, ki jo najdejo v naravi. Tam ponavadi ni reda, ni določenosti, vlada zmeda, v tej zmedi je potlej več prostora za dokazati svoje sposobnosti. Gre za nepredvidljivost, in če se ji uspeš upirati, prebiti čez njo, si zmagovalec, imaš potrdilo o lastni osebnosti. (Zalaznik, 2002)

Občutek svobode, obvladovanje položaja ter posebnega užitka pa naj bi povzročal zasvojenost s tovrstnimi športi. V ZDA se je ekstremistov oprijel vzdevek "adrenalin junkies". Pojavi se zasvojenost z adrenalinom in kortikoidnimi hormoni, ki se izločajo ob nevarnosti, ter endorfini, ki delujejo podobno morfinskim drogam. Zasvojeni postanejo z vtisom mejnih doživetij, s hitrostjo dogajanja nepredvidljivih dejanj, spopadanjem s svojimi šibkostmi in naravnimi silami ter olajšanjem ob koncu. Trenutek sreče, ki se ga doživi, se sprevrže v novo stremljenje po še večjih

nevarnostih. Te občutke je praktično nemogoče opisati, sploh nekomu, ki se ne ukvarja s temi športi. To ni zgolj športna panoga, je droga. Pride do zasvojenosti in vedno novega "prisiljenega" vračanja v te športe. (Stropnik, 1997)

Pri ekstremnosti ne gre toliko za zvrst športa, kot za način ukvarjanja z njim. Recimo kolesarjenje na velike razdalje, kjer se predstavljajo meje nemogočega vedno višje, je primer, kako se lahko tudi konvencionalni počnejo ekstremno in obratno velja tudi, da se z ekstremnimi športi lahko ukvarjamo dokaj varno. Prav tako relativno je ekstremnost odvisna od posameznika, ki ima različno visoko mejo predstave o nevarnosti in s tem tudi ekstremnosti svojega početja. Iz tega sledi, da običajni ljudje in predvsem tisti, ki z določeno športno disciplino nimajo opravka, drugače zaznavajo nevarnost in s tem tudi zaznavanje tveganja. Na drugi strani pa imamo izbrane športnike, ki svojo panogo ponavadi trenirajo po več ur dnevno. Le ti v aktivnostih, ki jih izvajajo sploh ne vidijo tveganja oziroma ga sploh ni. Sami torej sploh ne zaznajo, da (sploh kdaj) tvegajo, ampak se jim zdi, da lahko stvari ves čas kontrolirajo. Svoj šport poznajo in ga ne problematizirajo. To jim vzbuja občutke zadovoljstva, ki jim predstavlja obvladovanje nevarnih okoliščin, katere dojemajo bolj kot izziv, ne kot nevarnost. Za njih je izbran šport do določene mere postal rutina, medtem ko so športi, ki so za njih tuji, vedno videti bolj nevarni.

Ekstremni športniki se od običajnih športov ločijo tudi po tem, da niso obremenjeni s športnim dosežkom, izjema so le tisti v varnejših oblikah. Niso tekmovalni, razen v smislu tekmovanja proti svojim slabostim. Želja po primerjanju in medijski vpliv sta sicer vpeljala tekmovalnost, vendar ta ni bistvena. Smisel ukvarjanja ekstremnih športnikov kaže na neke druge poudarke. Pomembni se jim zdijo občutki in doživetja, ki so povezana s temi športi. To so lahko občutki sposobnosti, zmoglosti ali pa sreče, svobode, avtentičnosti. Njihova filozofija temelji predvsem na užitku in zabavi.

Tak je tudi življenjski stil ekstremnih športnikov, ki naj bi bil uporniški. Življenjski stil se pojmuje kot individualni način mišljenja, gledanja ter občutenja okolice. Predstavlja popolnoma subjektivno določanje ciljev na življenjski poti posameznika. Svoj način življenja razvijamo že od samega otroštva, nanj pa vpliva predvsem socialno okolje v katerem živimo. Vse to vpliva na socialni ter biološki razvoj posameznika ter posledično na vedenje posameznika. Vsi ti občutki vplivajo na odločitve o načinu življenja oziroma življenjskem stilu posameznika (Mosak & Maniaci v Gidney, 2004).

Pri ekstremnih športnikih sta opazni dve življenjsko-stilni praksi in kažeta morda na njihov odnos do večinske kulture. Ta naj bi se med drugim odražal v glasbi, ki jo poslušajo in potrošniških praksah. Glede glasbenega okusa naj bi ekstremni športniki imeli raje bolj alternativne, uporniške glasbene oblike. Za uporniške glasbene zvrsti, ki so med bolj priljubljenimi med ekstremnimi športniki se omenja punk, hardcore ipd. Glede tega se lahko prepričamo, če obiščemo športne prireditve povezane z ekstremnimi športi, kjer ponavadi slišimo takšne zvrsti glasbe. Druga tipično življenjsko-stilna praksa, ki bi lahko kazala upornost ekstremnih športnikov, je potrošnja. Zaradi prevladovanja anti-materialističnih in kapitalističnih vrednot, bi morali biti v svojem bistvu protipotrošniško naravnani. Zanimivo bi bilo videti, kakšni potrošniki so ekstremni športniki? Splošno mnenje je, da zavračajo potrošniško kulturo in se v njej udejstvujejo v bistveno manjši meri kot pa običajni športniki. Res je, da je oprema za večino ekstremnih športov draga in obsežna, vendar se je ponavadi le ti poslužujejo na zelo racionalen način in za njih ne predstavlja več kot sredstvo za doseg njihovega cilja. Na drugi strani pa se zdi, da je oprema pri običajnih športnikih,

še posebej pri rekreativnih športnikih velikokrat cilj sam zase, saj je bistveni kazalec njihove kvalitete, lastnosti. Pri ekstremnih športih so očitno v ospredju druge vrednote, kot so odločnost, neustrašnost, zaničevanje smrti, brezskrbnost, drugačen način življenja

Glede na izvor številnih ekstremnih športov, ki naj bi se pojavili s kulturno revolucijo v 50-ih in 60ih letih 20. stoletja v Združenih državah Amerike lahko te športne zvrsti imenujemo za bolj ali manj uporne. Prve oblike teh zvrsti naj bi se v veliki meri napajale tudi iz političnega nasprotovanja.. Oblikovale so se torej številne ponavadi mladinske subkulture, ki so temeljile na preseganju bodisi tradicionalnih družinskih, materialističnih vrednot. Lahko bi rekli, da so se v takih razmerah pojavili tudi novi ekstremni športi. Primer »surfanja« in «skejtanja» iz tistega časa, ki izpostavlja brezskrbno življenje v užitku trenutka, brezdelje in potepanje, kaže na nov pogled, novo simbolično obliko upora proti dominantni potrošniško naravnani kulturi. Skozi čas pa naj bi se nasprotovanje, upornost prešlo v bodisi ideološko ali pa praktično alternativo prevladujočim športnim zvrstem in njihovim vrednotam. Čeprav je njihov uporniški »imidž« še prisoten, pa je njihova povezanost z množičnimi mediji in velikimi korporacijami neizpodbitna, saj le ta prinaša velike zasluške (Kavčič, 2005).

Prav zaradi drugačnosti lahko posamezne skupnosti ekstremnih športnikov označimo kot specifične subkulturne scene. Ne moremo pa govoriti o eni sami subkulturni sceni ekstremnih športnikov. Njihov življenjski stil naj bi bil zato uporniški ali vsaj alternativni življenjski stil. Oblikujejo svoj jezik, svoj sleng in svojo zunanjo podobo, ki izvira iz njihove športne dejavnosti in se razširja na ostala življenjska področja. Čeprav velja omeniti na individualnost ekstremnih športov in športnikov, pa še vedno ponavadi obstaja neka referenčna skupina prijateljev, s katero tvorijo neko subkulturno skupnost. Kot primer takih bolj prepoznavnih skupin ekstremnih športnikov, lahko prištevamo sceno gorskih kolesarjev, surferjev, skaterjev, snowboardarjev... eni bolj drugi manj povezani, vsi s svojimi posebnimi značilnostmi.

Številni ekstremni športniki prakticirajo in kombinirajo v svoj življenjski stil številne izmed posameznih športnih panog, zato lahko govorimo o naslednjih skupinah. Nema lokrat je skejtar pozimi snowboardar, poleti pa še surfar, kejtari ali wakeboardar... tako bi na splošno lahko tako skupnost imenoval deskarska skupnost. Prav tako se ponavadi nek BASE skakalec ukvarja tudi z padalstvom, jadralnim padalstvom, zmajarstvom, morda celo z letalstvom. Tako bi lahko vse tiste, ki jih prevzema letenje v najrazličnejših oblikah imenovali »subkultura letenja«. Podobno se veliko posameznikov hkrati ukvarja tudi z alpinizmom kot z ekstremnim in turnim smučanjem ali deskanjem na snegu pozimi, poleti pa na primer s športnim plezanjem oziroma obiskovanjem gorskega sveta na take ali drugačne načine. Tako bi lahko to bila neka »gorsko orientirana skupnost«. (Kavčič, 2005)

Vse to govori o posebnih, drugačnih vrednotah od večine ostalih ljudi. Ekstremni športniki iščejo srečo, zadovoljstvo, samega sebe, svojo osebnost in njeno potrditev, ki jo zatira enoličnost delovnega dne. Požvižgajo se na ustaljene norme in opravljajo družbeno potrebno le zato, da lahko zadovoljijo svoje želje. Tu ne gre le za zastupitev, gre za stil življenja in razmišljanja ter za življenjsko filozofijo, idejo o svobodi in še mnogo več.

PREDMET IN PROBLEM

Predmet te raziskave je predvsem osvetlitev socioloških ter psiholoških vidikov ukvarjanja z ekstremnimi športi. Problematika, ki je prisotna v raziskavi se navezuje na različna stališča ter mnenja splošne populacije glede ekstremnih športov ter njihovih akterjev.

Vsekakor obstajajo razlike v javnosti glede razpoznavnosti ter sprejemanju ekstremnih športov. Zanimajo me predvsem razlike v sprejemanju ekstremnih športov med spoloma, med mlajšo ter starejšo populacijo. Med tistimi, ki se redno ukvarjajo z različnimi športnimi aktivnostmi ter tistimi, ki jih športne aktivnosti sploh ne privlačijo. Cilj je torej razumevanje pomenov, vrednot in stališč ter razlogov za dejanja ekstremnih športnikov z očmi običajnih ljudi oziroma splošne javnosti.

Številne raziskave ter športni raziskovalci poudarjajo, da so razlogi ukvarjanja s športnimi aktivnostmi drugačni, kot pri vrhunskih športnikih tradicionalnih športnih panog. Le – ti od športa s katerim se ukvarjajo dejansko živijo, medtem, ko se ekstremni športniki s tovrstnimi športi ukvarjajo iz povsem drugih razlogov, in sicer predvsem zaradi veselja, druženja s prijatelji, zabave, sprostitve in da pozabijo na vsakdanje težave in probleme s katerimi se soočajo na delovnem mestu in okoli njega. Je res, da med njimi najdemo tudi profesionalne ekstremne športnike. Le- ti od športa živijo, ampak imajo po mojem mnenju drugačne vrednote od ostalih vrhunskih športnikov. Resnici na ljubo so takšni posamezniki v Sloveniji redki.

Dosedanje raziskave, ki so se ukvarjale s tematiko ekstremnih športov so postavila izhodišča glede razlogov ter motivov, zakaj se sploh športniki ukvarjajo s temi športnimi zvrstmi. Zasedil sem številne raziskave, ki so preučevale same športnike, pa najsi gre za športnike ekstremnih športov v celoti ali po posameznih športnih panogah posebej. Na podlagi le teh raziskav so se oblikovali poglobitni razlogi ter motivi za ukvarjanje z ekstremnimi športnimi zvrstmi. Vendar smo v življenju marsikdaj odvisni od okolice, torej nas vse prevečkrat bega kaj si drugi mislijo o nas.

Namen raziskave je torej ugotoviti ter podrobneje analizirati mnenje splošne javnosti glede ukvarjanja z ekstremnimi športi. Zraven tega bi rad ugotovil kakšno je poznavanje ekstremnih športov ter športnikov v javnosti. Zanima me tudi sprejetost posameznih športnih zvrsti ter kakšno je stališče javnosti glede napornosti ter nevarnosti posameznih ekstremnih športnih zvrsti. Najbolj od vsega me zanima ali stereotipi, kot so nevarnost samega ukvarjanja s športom ter zgolj uživanje ter neobremenjenost s športnim dosežkom, ki naj bi veljali za predstavnike ekstremnih športov, veljajo in so resnični ali so zgolj le stereotipi.

CILJI

V skladu s predmetom in problemom so bili postavljeni naslednji cilji:

- ugotoviti razpoznavnost ter sprejetost ekstremnih športov v javnosti
- ugotoviti mnenje javnosti o motivih oziroma razlogih ukvarjanja z ekstremnimi športi
- ugotoviti vpliv življenjskega sloga posameznikov glede stališča ukvarjanja z ekstremnimi športi

HIPOTEZE

V skladu s cilji raziskave so bile oblikovane naslednje hipoteze:

- HIPOTEZA 1:

Ekstremni športi so zelo dobro sprejeti zlasti med mlajšo populacijo, torej med tistimi, ki so mlajši od 30let.

- HIPOTEZA 2:

Splošna javnost ekstremne športe pri katerih je prisotna visoka stopnja tveganja slabše sprejem, kot tiste ekstremne športe, ki so po naravi zelo naporni

- HIPOTEZA 3:

Splošna javnost je mnenja, da je ključen motiv ekstremnih športnikov užitek, zabava ter sama zanimivost športne zvrsti.

- HIPOTEZA 5:

Življenjski slog posameznika zelo vpliva na stališče o ukvarjanju z ekstremnimi športi

- HIPOTEZA 6:

Ukvarjanje s športom posameznika, ima pozitiven vpliv o smiselnosti ukvarjanja z ekstremnimi športi

METODE DELA

Za namen raziskave je bil narejen anketni vprašalnik. Časovni okvir anketiranja je bil julij ter avgust 2008. Anketni vprašalnik je bil v tem času na voljo na spletnem naslovu: <http://www.sport-slo.net/raziskava/index.php>. Večkratno reševanje s strani iste osebe je bilo preprečeno na način, da je bil drugi vnos z enakega IP naslova blokiran.

Vzorec merjencev

Vzorec merjencev je bil izbran naključno in sicer na način verižne elektronske pošte. Sodelovanje v raziskavi je bilo prostovoljno ter anonimno. Število oseb, ki so izpolnili anketni vprašalnik je bilo 1400.

Vzorec spremenljivk

V anketni vprašalnik so bile vključene naslednje spremenljivke:

1. Mnenje javnosti o ekstremnih športi oziroma športnikih

Sprejetost naslednjih športnih zvrsti:

- skateboarding
- windsurfing
- gorsko kolesarstvo (spust)
- padalstvo
- b.a.s.e jump
- alpinizem
- potaplanje
- adventure race
- ultra vzdržljivostni športi

Mnenje javnost glede pomembnosti motivov pri ukvarjanju z ekstremnimi športi

- Premagovanje fizičnih naporov
- Denar, zaslužek
- Zabava, užitek
- Zanimivost športne zvrsti
- Sprostitev, občutek svobode
- Ohranjanje zdravja
- Raziskovanje novih krajev
- Potreba po tveganju
- Beg iz realnosti
- Navezovanje prijateljskih stikov
- Mediji
- Ugled

Razvrščanje športnih zvrsti glede na:

- Nevarnost (3)

- Napor (3)

2. Podatki o anketirancu

- Pasivno ukvarjanje s športnimi aktivnostmi
- Aktivno ukvarjanje s športnimi aktivnostmi
- Izbrani šport

Pomembnost motivov ter razlogov v življenju

- Premagovanje fizičnih naporov
- Denar, zaslužek
- Zabava, užitek
- Sprostitev, občutek svobode
- Ohranjanje zdravja
- Raziskovanje novih krajev
- Potreba po tveganju
- Beg iz realnosti
- Navezovanje prijateljskih stikov
- Mediji
- Ugled

Socialno- demografske značilnosti

- Spol
- Starost
- Naselje
- Izobrazba
- Dohodek

Metode obdelave podatkov

Podatke iz raziskave sem analiziral s pomočjo statističnega programskega paketa SPSS 15. Pri osnovni analizi izbranih spremenljivk sem uporabil različne statistične metode (deskriptivna statistika): frekvenčna porazdelitev, aritmetična sredina. Za ugotavljanje razlik je bila uporabljena metoda analize variance ter Hi-kvadrat test. Pri delu sem uporabljal računalniške programe Microsoft Word, Excel in statistični paket SPSS for Windows 15.

REZULTATI

Analiza demografskih značilnosti

Na spletno anketo se je odzvalo 1400 oseb (velikost vzorca N=1400), od tega je bilo 725 (51,8%) moških ter 675 (48,2%) žensk. Iz tega lahko sklepamo, da je vzorec glede na spolno sestavo zelo enakomerno porazdeljen. Povprečna starost vzorca je bila 29,3 let; najmlajši je imel 11 let najstarejši pa 71 let. Populacija vzorca je mlada (v raziskavi Slovensko javno mnenje; SJM 962 je bila povprečna starost vzorca 44let), kar gre nedvomno pripisati temu, da je bila obravnavana raziskava izvedena s pomočjo spletne ankete ter tudi temu, da je bilo samo sodelovanje v raziskavi prostovoljno. Vzrok za mlajšo populacijo je torej nedvomno dostop oziroma »rokovanje« z internetom ter nenazadnje tudi večje zanimanje ter samo poznavanje teh športnih zvrsti pri mladih. Kot zanimivost lahko omenim, da mi je kar nekaj ljudi omenilo, da so opazili na spletni anketi, vendar se je niso lotili predvsem zaradi dejstva, ker slabo poznajo ekstremne športe. Vzorec sem kasneje pri interpretaciji razdelil na mlajše od 30 let (N=921) ter starejše od 30 let (N=464).

Izobrazbena struktura je bila sorazmerna glede na starostno strukturo vzorca, saj je še večina mladih ter se povečini še izobražujejo. Iz spodnje preglednice (tabela 1) je razvidno, da jih ima največ dokončano 2-3 letno srednjo šolo (44,4%).

Tabela 1: Izobrazbena struktura

izobrazba				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid nedokončana OS	99	7,1	7,1	7,1
dokončana OŠ	304	21,7	21,7	28,8
dokončana 2-3 letna strokovna šola	622	44,4	44,4	73,2
dokončana 4 letna SŠ	262	18,7	18,7	91,9
dokončana 2-3 letna višja šola	28	2,0	2,0	93,9
dokončana fakulteta ali več	85	6,1	6,1	100,0
Total	1400	100,0	100,0	

Glede mesečnega dohodka je ponovno potrebno upoštevati starostno strukturo vzorca. Mesečni dohodek lahko na ta način tudi povežemo z izobrazbeno strukturo. Tabela 2 prikazuje da ima 6,1 % dokončano fakulteto ali več, medtem ko ima 11,1% več kot 1400€ mesečnega neto prihodka.

Tabela 2: Mesečni neto dohodek

dohodek				
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid do 200€	119	8,5	8,5	8,5
200-500€	220	15,7	15,7	24,2
500-800€	428	30,6	30,6	54,8
800-1400€	415	29,6	29,6	84,4
nad 1400€	163	11,6	11,6	96,1
nimam lastnih prihodkov	55	3,9	3,9	100,0
Total	1400	100,0	100,0	

Analiza pokaže tudi, da ima največ tistih, ki je izpolnilo vprašalnik stalno prebivališče v naselju, ki ima 500-1000 prebivalcev. Kar 70,6% pa jih živi v naseljih do 1000 prebivalcev. Sicer nimam dostopa do natančnejših analiz, kje živi največ slovenskega prebivalstva, da bi lahko primerjali. Ampak domnevamo, da bi vzorec lahko bil zelo reprezentativen glede na populacijo v Sloveniji.

Tabela 3: Velikost stalnega prebivališča

prebivališče

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid do 200 prebivalcev	120	8,6	8,6	8,6
od 200-500 prebivalcev	321	22,9	22,9	31,5
od 500-1000 prebivalcev	547	39,1	39,1	70,6
od 1000-2000 prebivalcev	231	16,5	16,5	87,1
od 2000-4000 prebivalcev	95	6,8	6,8	93,9
od 4000-10000 prebivalcev	32	2,3	2,3	96,1
od 10000-50000 prebivalcev	25	1,8	1,8	97,9
nad 50000 prebivalcev	29	2,1	2,1	100,0
Total	1400	100,0	100,0	

Ukvarjanje s športnimi aktivnostmi

Ozaveščenost ljudi glede samega ukvarjanja z različnimi športnimi aktivnostmi je iz leta v leto večja. To dokazujejo tudi številne raziskave, ki so jih športni raziskovalci naredili v zadnjem obdobju, ena izmed njih je raziskava športno rekreativnih dejavnosti Slovencev 2006, na podlagi katere bom poskušal prikazati nekatere podobnosti z obravnavano raziskavo.

Spodnja preglednica (tabela 4) prikazuje pasivno spremljanje športnih aktivnosti. Iz nje lahko razberemo, da ljudje vse manj spremljajo športne prireditve, saj kar 68,3% manj pogosto oziroma celo nikoli ne gre na športne prireditve. Le 8,9% jih spremlja športne prireditve vsaj enkrat tedensko. Glede na to, da je bilo sodelovanje v raziskavi prostovoljno. Torej je bil vzorec sestavljen povečini iz teh, ki jih je športna tematika pritegnila, ugotavljamo, da so rezultati pasivnega spremljanja športa presenetljivi.

Tabela 4: Pasivno spremljanje športa

gledalec

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid nikoli	156	11,1	11,1	11,1
manj pogosto	800	57,1	57,1	68,3
nekajkrat mesečno	320	22,9	22,9	91,1
enkrat tedensko	85	6,1	6,1	97,2
nekajkrat tedensko	39	2,8	2,8	100,0
Total	1400	100,0	100,0	

Po drugi strani pa sem želel preveriti aktivno ukvarjanje ljudi s športnimi aktivnostmi. To bo seveda predstavljalo eno izmed izhodišč raziskave, saj ima po mojem mnenju samo ukvarjanje velik vpliv na stališče o smiselnosti številnih športnih zvrsti. Spodnja preglednica nam prikazuje pogostost ukvarjanja s športnimi aktivnostmi, pa najsi gre za aktivno vsakodnevno ukvarjanje ali le kot sprostitvev od vsakdanjih aktivnosti. Rezultati so presenetljivi v pozitivnem smislu, saj se kar 64,1% ljudi v izbranem vzorcu nekajkrat tedensko ukvarja s športnimi aktivnostmi, na drugi strani pa je takih, ki se manj pogosto oziroma nikoli ne ukvarjajo s športom le 11,7%. Zanimivo je tudi pogledati razlikovanje med spoloma, kjer so opazne statistično pomembne razlike (Chi-Square=, 000). Moški se bistveno več ukvarjajo s športnimi aktivnostmi, saj je bilo takih, ki se nekajkrat tedensko ukvarjajo s športom 73,9%, žensk pa »le« 53,5%. Če primerjamo rezultate glede na starost, ugotovimo da primerjava med tistimi, ki so starejši od 30 let in mlajšimi ni prikazala statistično značilnih razlik.

Na podlagi rezultatov, lahko sklepamo, da je bila mogoče storjena napaka in bi pri odgovorih morala biti ponujena še ena možnost pri pogostosti ukvarjanja s športnimi aktivnostmi in sicer ukvarjanja »vsak dan«. Na ta način bi dobili bolj jasne rezultate. V kasnejših analizah bo celoten

vzorec razdeljen v dve skupini med drugim tudi glede na aktivnost ukvarjanja z različnimi športnimi aktivnostmi. V prvo skupino bodo sodili tisti, ki se ukvarjajo s športnimi aktivnostmi »nekajkrat tedensko«, v drugo pa vsi ostali, ki se manj pogosto lotevajo različnih športnih aktivnosti.

Tabela 5: Aktivno ukvarjanje s športnimi zvrstmi

		športnik			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nikoli	32	2,3	2,3	2,3
	manj pogosto	132	9,4	9,4	11,7
	nekajkrat mesečno	162	11,6	11,6	23,3
	enkrat tedensko	177	12,6	12,6	35,9
	nekajkrat tedensko	897	64,1	64,1	100,0
	Total	1400	100,0	100,0	

Seveda je zanimivo tudi dejstvo, kateri je tisti šport s katerim se najpogosteje ukvarjajo ljudje. Dosedanje raziskave s področja športno rekreativne dejavnosti splošne populacije vselej prikažejo tudi razvrstitev športov, s katerimi se najpogosteje ukvarjajo ljudje. Berčič in Sila sta naredile povzetke raziskave o športno rekreativni dejavnosti. Ugotovitve vedno znova prikažejo dejstvo, da se seznam športov s katerimi se ukvarjajo prebivalci Slovenije postopno daljša in postaja vedno bolj raznolik. Rezultati študije (2006) kažejo da so hoja, plavanje in kolesarjenje še vedno v vrhu najbolj priljubljenih športov, nakar sledi planinarjenje in alpsko smučanje. Ženske so v nasprotju z moškimi pri izboru športov manj tekmovalno naravnane, predvsem zaradi tega zraven že navedenih športov izbirajo aerobiko in ples. Moški pa raje igrajo nogomet, košarko in vadijo v fitness centrih (Sila & Berčič 2006).

V obravnavani raziskavi se največ ljudi, kar kaže spodnja preglednica 15 najbolj priljubljenih športov (tabela 6), odloča za kolesarstvo; hoja, planinarjenje ter tek. Ti športi nekako izstopajo, saj se je za njih odločilo več kot 15% anketirancev. Rezultati izražajo podobnost z zgoraj navedeno študijo, le da je vrstni red športni zvrsti nekoliko premešan. Opaziti je tudi to, da je plavanje in alpsko smučanje izbralo bistveno manjši delež ljudi. Prikazane so tudi statistično značilne razlike (Chi-Square=,000) med spoloma v izboru najbolj priljubljenih športov. Pri ženskah je najbolj priljubljena aktivnost hoja, planinarjenje (30,9%), med moškimi pa kolesarstvo (23,7%). Vsekakor pa drži zgoraj navedeno dejstvo, da se ženske veliko rajši odločajo za ples (3,9%) in aerobiko (4%), saj pri moških ti dve športni zvrsti ne sodita med priljubljene. Za aerobiko se je recimo odločil le eden izmed vseh moških v vzorcu ($n_{(moški)}=725$). Pri izbiri nogometa, košarke prevladujejo moški (10,6% : 0,9%). Izmed tistih športov, ki sodijo med ekstremne športne zvrsti, kjer med prvimi 15 najdemo gorsko kolesarstvo (za le tega se je odločilo 10,6% vseh moških ter 1,3% vseh žensk) ter alpinizem (razmerje 3,3% moških : 2,1% žensk), kot lahko razberemo ljubše predstavnikom moškega spola.

Tabela 6: Razvrstitev športnih zvrst, s katerimi se ljudje najpogosteje ukvarjajo

Športna panoga	%		
1 kolesarstvo	19,93	8 Košarka	2,57
2 hoja, sprehod, planinarjenje	15,07	9 Fitnes	2,36
3 Tek	15,00	10 rolanje	2,29
4 gorsko kolesarstvo	6,14	11 aerobika	2,00
5 Nogomet	3,36	12 Ples	2,00
6 Odbojka	3,14	13 Plavanje	1,93
7 Alpinizem	2,71	14 Tenis	1,86
		15 alpsko smučanje	1,80

Analiza sprejetosti posameznih športnih zvrsti med splošno populacijo, ter razvrstitev glede na napornost ter nevarnost

Skoraj vselej, ko nanese pogovor na področje s tematiko ekstremnih športov, vse prevečkrat pride do nesoglasij v diskusijah, kateri je tisti ekstremni šport, ki je najbolj nevaren ter seveda katero tekmovanje oziroma kateri ekstremni šport je najbolj naporen. Dejstvo je, da ima seveda vsak svoje mnenje ter tudi ponavadi tudi svoj prav. Rezultati te raziskave bodo prikazali, kaj si o nevarnosti oziroma napornosti posameznih ekstremnih športnih zvrsti misli večina.

Tabela 7 prikazuje športne zvrsti pri katerih je največja nevarnost poškodb oziroma je prisotna visoka stopnja tveganja. Vprašanje je bilo oblikovano tako, da so anketiranci izbrali tri športne zvrsti, ki so po njihovem mnenju najbolj zadoščajo zgornjim kriterijem. Rezultati prikazujejo vrstni red športnih zvrsti ter ali je bila le ta izbrana, kot prvi, drugi ali tretji izbor. Za najbolj nevarno športno zvrst, je bilo največkrat izbrano ekstremno smučanje, sledi spust z gorskim kolesom, alpinizem, globinsko potapljanje na dah, BASE...

V primeru, da športne zvrsti razvrstimo glede na prvi izbor, sta najbolj nevarna športa alpinizem ter spust z gorskim kolesom. Ta razdelitev se zdi bolj primerna, saj je pri prvem izboru vsak res izbral možnost, ki najbolj ustreza kriterijem.

Tabela 7: Športne zvrsti pri katerih je največja nevarnost poškodb

	1.izbor	2.izbor	3.izbor
Ekstremno smučanje (freeride)	176	218	194
Gorsko kolesarstvo (spust)	217	187	132
Alpinizem	220	152	120
Globinsko potapljanje na dah	146	151	120
B.A.S.E	174	77	43
Avto - moto šport	73	84	109
Kickboks	85	82	89
Canjoning	41	71	93
Akrobatsko letenje	51	69	78

Tabela 8 prikazuje razvrstitev ekstremnih športov, kjer se je bilo potrebno odločiti za športne zvrsti pri katerih je za doseg cilja potrebno vložiti največji napor oziroma za tiste, za katere smatrajo, da so najbolj naporni.

Za najbolj naporno športno zvrst se izkaže ironman, ki je podaljšana modifikacija triatlona. Ironman sestavlja zaporedje plavanja (3,5km), kolesarjenja (180km) ter teka (42km). Ta športna zvrst je dobila največje število skupnih glasov ter tudi tistih v prvem izboru, s tem lahko potrdimo dejstvo o napornosti le te. Ironmanu sledi kolesarjenje na zelo velike razdalje, kjer imamo Slovenci dva predstavnika (Robič in Baloh) v svetovnem vrhu. Naslednja športna zvrst na podlagi prvega izbora je alpinizem, kjer smo Slovenci tudi v svetovnem vrhu. V kolikor analiziramo skupno število glasov, ki so jih dobili posamezne športne zvrsti, opazimo da se na tretjem mestu pojavlja tek na velike razdalje. Maratonsko plavanje ter gorski tek sta športa, ki nedvomno sodita ob bok zgoraj omenjenim športnim zvrstem.

Zanimivo je pa dejstvo, da se je globinsko potapljanje na dah pojavilo med osmimi najbolj napornimi športnimi zvrstmi, ter tudi med tistimi, pri katerih je prisotna velika nevarnost poškodb. Narava tega športa je pravzaprav taka, da je pri njem prisotna tako nevarnost v obliki podvodnih globin ter posledično tudi izredni napor ob doseganju čim večje globine.

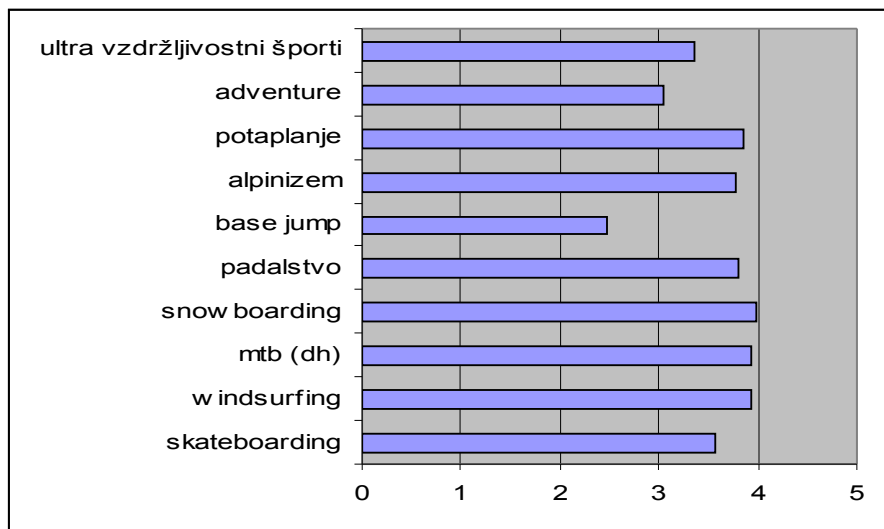
Tabela 8: Športne zvrsti pri katerih je za dosego cilja potrebno vložiti največji napor

	1.izbor	2.izbor	3.izbor
Ironman	442	268	176
Ekstremno ultra kolesarstvo	306	281	188
Ultra teki	95	202	197
Alpinizem	206	92	114
Maratonsko plavanje	60	152	190
Gorski tek	35	94	158
Globinsko potapljanje na dah	69	65	58
Adventure race	51	61	72

Predpostavimo lahko, da bi morebiti bilo celo boljše, v kolikor bi se namesto športnih zvrsti izbiralo raje posamezna ekstremna tekmovanja. To bi bilo bolj verodostojno, saj če samo omenimo ultra kolesarjenje, kjer lahko tekmovanje traja 12 ur ali pa vse tja do deset dni, ampak je še vedno to ena športna zvrst. V tem primeru se je zelo težko opredeliti. Vendar lahko na ta način raziskujemo le ob predpostavki, da bi bilo poznavanje teh ekstremnih tekmovanj večje. Zaradi slabšega poznavanja teh tekmovanj med splošno javnostjo, je ta način nemogoče raziskovati to področje.

Grafikon 1 prikazuje sprejetost posameznih športnih zvrsti. Prikazano je izraženo mnenje glede sprejetosti posameznih ekstremnih športov. Grafična ponazoritev nam prikaže, da so naslednji ekstremni športi, surfanje, deskanje na snegu ter spust z gorskimi kolesi, bolj sprejeti ter bolj poznani. Opazimo tudi, da je nekoliko slabše poznana športna zvrst base jump.

Grafikon 1: Sprejetost ekstremnih športov

Legenda:

1= ne poznam; 2=sploh mi ni všeč; 3=ni mi všeč; 4=všeč mi je; 5=zelo mi je všeč

Obraznava sprejetosti posameznih ekstremnih športov med splošno populacijo, glede na spol, starost, ter na aktivno ukvarjanje s športom

Obraznava sprejetosti posameznih športnih zvrsti nam pokaže, zakaj je recimo **BASE jump** tako nizko ovrednoten. Vzrok temu je ta, da kar 45,7% vseh anketirancev te športne zvrsti sploh ne pozna, to pa zaradi tega, ker je prisotnost v medijih majhna. Razlog je ta, da je BASE jump

bistveno bolj nevaren od skoka s padalom, ter hkrati tudi zakonsko prepovedan in se ga zavoljo tega ne promovira. Vseeno je ta športna zvrst vseh oz. zelo vseh, kar tretjini anketirancem (33,3%). Med njimi so opazne statistično značilne razlike (Chi-Square=, 001) med tisti, ki so mlajši od 30 let in starejšimi. Mlajšim je ta športna zvrst bolj vseh. Če pogledamo razlike med spoloma vidimo, da je moškim base jump veliko bolj vseh, kar kaže razmerje tistih, ki so izbrali odgovor vseh mi je oz. zelo mi je vseh (47%: 18,8%). Prav tako je poznavanje samega športa pri ženskah manjše, saj je recimo kar 61,6% žensk izbralo, da tega športa sploh ne pozna, takih moških je bilo 31%. Zanimivo je tudi dejstvo, da je tistim, ki se manj ukvarjajo s športnimi aktivnostmi ta športna zvrst bolj vseh (razmerje; 29,7%: 23,1% v korist manj aktivnih). Poznavanje te športne zvrsti pa je boljše pri tistih, ki so bolj aktivni (razmerje 58,3% : 36,7%).

Tabela 9: Priljubljenost športne zvrsti »BASE jump«

		base			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ne poznam	640	45,7	45,7	45,7
	sploh mi ni vseh	87	6,2	6,2	51,9
	ni mi vseh	206	14,7	14,7	66,6
	vseh mi je	314	22,4	22,4	89,1
	zelo mi je vseh	153	10,9	10,9	100,0
	Total	1400	100,0	100,0	

Omenilo so že, da sodi **globinsko potapljanje na dah**, med ekstremne športe, ki sodijo v kategorijo napornih ter tudi nevarnih ekstremnih športov. Tabela 10 prikazuje, boljše poznavanje te športne zvrsti, saj je bil delež le teh, ki so označili odgovor »ne poznam« le 4,6%. Poznavanje pri ženskah je nekoliko višje, saj je le 2,8% izbralo odgovor »ne poznam«, pri moških je bilo takih 6,8%. Zanimivo je tudi to, da kljub izboru te športne zvrsti med najbolj nevarne ter najbolj naporne, opazimo velik delež (71,8%) tistih, ki jim je potapljanje vseh oz. zelo vseh. Pokazale so se statistično značilne razlike med spoloma (Chi-Square=,021), medtem ko med mlajšimi ter starejšimi od 30 let (Chi-Square=,133) ter med tistimi, ki so bolj ali manj športno aktivni (Chi-Square=,823) ni bilo statistično značilnih razlik. Nekoliko le odstopa manjše poznavanje športa med starejšimi od 30 let, v primerjavi z mlajšimi (6%: 3,7%).

Tabela 10: Priljubljenost športne zvrsti »globinsko potapljanje na dah«

		potapljanje			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ne poznam	64	4,6	4,6	4,6
	sploh mi ni vseh	75	5,4	5,4	9,9
	ni mi vseh	256	18,3	18,3	28,2
	vseh mi je	595	42,5	42,5	70,7
	zelo mi je vseh	410	29,3	29,3	100,0
	Total	1400	100,0	100,0	

Windsurfing kot športna zvrst sodi med zelo priljubljene, kar kažejo tudi rezultati, ki jih prikazuje tabela 11. Nedvomno je to šport, ki postane za tiste, ki se ukvarjajo z njim način življenja, saj kot pravijo »surferji« postane njihovo življenje popolno podrejeno. Nikoli jim recimo ni niti malo žal prepotovati ogromne razdalje, le za to da bi našli popolni val, ki jim nudi popoln užitek. Rezultati prikazujejo, da je windsurfing vseh oz. zelo vseh kar 81,4% anketirancem. Primerjave med spoloma

(Chi-Square=,018) ter primerjava glede na aktivno ukvarjanje s športom (Chi-Square=,146) ter glede na starost (Chi-Square=,929) kažejo, da so statistično značilne razlike le v primerjavi sprejetosti te zvrsti le med spoloma. Ženskam je ta športna zvrst nekoliko manj všeč kot moškim (70,8%: 74,5%). Zanimivo je predvsem to, da ni opaziti razlik med mlajšo ter starejšo populacijo, kar sem glede na to, da se za večino teh zvrsti odloča mlajša populacija vsekakor pričakoval.

Tabela 11: Priljubljenost športne zvrsti »windsurfing«

		windsurfing			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ne poznam	66	4,7	4,7	4,7
	sploh mi ni všeč	18	1,3	1,3	6,0
	ni mi všeč	177	12,6	12,6	18,6
	všeč mi je	841	60,1	60,1	78,7
	zelo mi je všeč	298	21,3	21,3	100,0
	Total	1400	100,0	100,0	

Skateboarding sodi v skupino ekstremnih športov, ki so se pojavili v 50-ih in 60-ih letih 20. stoletja v ZDA, skupaj z »surfanjem« ter gorskim kolesarstvom. Le to so v začetku predstavljale uporništvo. Akterji, ki so se ukvarjali s »skateboardingom« so zavzeli številne ulice ter mestne pločnike, kar pa nedvomno ne pripomore k priljubljenosti te zvrsti med splošno javnostjo. Takih, ki jim »skateboarding« ni všeč oz. sploh ni všeč (28,4%) je bistveno več, kot recimo pri zgoraj omenjenem windsurfingu (13,9%). »Ulično deskanje« je sorazmerno dobro poznana zvrst širši javnosti (delež tistih, ki je ne pozna je le 6,7%). Glede sprejetosti se opazne statistično značilne razlike med spoloma (Chi-Square=,001). Ženske bolj odobravajo to športno zvrst (razmerje 68,3%: 61,7%). Statistično značilne razlike so tudi med tistimi, ki se manj oz. bolj pogosto ukvarjajo s športnimi aktivnostmi (Chi-Square=,044), in to predvsem pri poznavanju »skateboardinga«. Med tistimi, ki pogosteje ukvarjajo s športnimi aktivnostmi je bil manjši delež takih, ki te športne zvrsti ne poznajo (5,4%: 9,1%). Za pričakovati je bilo statistično značilne razlike (Chi-Square=,000) glede na starostno strukturo ljudi. Med starejši od 30 let je manjše poznavanje te športne zvrsti, v primerjavi z mlajšimi (razmerje odgovora »ne poznam« 10,6%: 4,7%). Priljubljenost je tudi višja med mlajšimi, saj je razmerje odgovora všeč mi je oz. zelo mi je všeč 67,2% proti 60,8 %.

Tabela 12: Priljubljenost športne zvrsti "skateboarding"

		skateboarding			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ne poznam	94	6,7	6,7	6,7
	sploh mi ni všeč	60	4,3	4,3	11,0
	ni mi všeč	338	24,1	24,1	35,1
	všeč mi je	782	55,9	55,9	91,0
	zelo mi je všeč	126	9,0	9,0	100,0
	Total	1400	100,0	100,0	

Spust z gorskimi kolesi velja za najbolj nevarno disciplino gorskega kolesarstva. Po mnenju ljudi v obravnavani raziskavi, je bila ta športna zvrst razvrščena med tri najbolj nevarne športne zvrsti. Samo športna zvrst je dobro poznana med splošno populacijo (odgovor »ne poznam« je izbralo le 2,1%), kar gre nedvomno pripisati dejstvu, da je svetovni pokal z gorskimi kolesi v Mariboru postal že skoraj tradicionalen in je zaradi tega ter poročanja v medijih poznavanje sigurno višje. Spust z gorskimi kolesi je priljubljen med ljudmi, saj je le ta všeč 71,5% anketirancem. Opaziti je statistično značilne razlike med spoloma v priljubljenosti te zvrsti, saj je med moškimi

priljubljenost bistveno večja, saj je recimo delež žensk, ki jima ta športna zvrst *spluh ni vseč oz. ni vseč* bistveno višji 38,9%, kot pri moških, kjer je delež le teh 16,7%. Statistično značilne razlike so opazne tudi če primerjamo vzorec glede na pogostost ukvarjanja s različnimi športi (Chi-Square=, 000). Tistim, ki se več ukvarjajo s športom je spust z gorskimi kolesi veliko bolj priljubljen, saj je delež tisti z odgovorom, da jim je ta aktivnost »zelo vseč« 38,5% v primerjavi z manj aktivnimi, kjer je delež takih 17,3%. Preseneča pa to, da ni bilo opaznih statističnih razlik (Chi-Square=,169) med mlajšo ter starejšo populacijo. Vzrok za visoko priljubljenost spusta z gorskimi kolesi lahko pripišemo temu, da je gorsko kolesarstvo, kot športna zvrst s katero se aktivno ukvarjajo v svojem prostem času izbralo 6% (4. mesto med vsemi športnimi zvrstmi) vseh ljudi v vzorcu. Res je tudi to, da se le ti ne ukvarjajo izključno s spustom z gorskimi kolesi, ampak vseeno je bilo znotraj teh, takih ki jim je spust z gorskimi kolesi *vseč oz. zelo vseč* kar 93,5%.

Carother v raziskavi, ki obravnava konflikte med gorskimi kolesarji in pohodniki, razgrne številna nesoglasja med njimi (Carother, 2001). Glede na to, da je se največ ljudi ukvarja v svojem prostem času s hojo ter planinarjenjem (15%), nas je zanimalo, kako so le ti sprejemali oziroma odobravali spust z gorskimi kolesi. Delež le teh, ki jim ta športna zvrst *spluh ni vseč oz. ni vseč* je 38,4%, kar je glede na celoten vzorec (26,5%) nad povprečjem. Torej je mogoče vzpostaviti povezave z zgoraj omenjeno raziskavo, o obstoju morebitnih nesoglasij med gorskimi kolesarji in pohodniki.

Tabela 13: Priljubljenost športne zvrsti "spust z gorskimi kolesi"

mtb

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ne poznam	30	2,1	2,1	2,1
spluh mi ni vseč	71	5,1	5,1	7,2
ni mi vseč	299	21,4	21,4	28,6
vseč mi je	568	40,6	40,6	69,1
zelo mi je vseč	432	30,9	30,9	100,0
Total	1400	100,0	100,0	

Snowboarding oziroma deskanje na snegu sodi med športne zvrsti, ki je povečini dobro poznana širšemu krogu ljudi, kar pričajo tudi rezultati, ki jih prikazuje tabela 14, saj je takih, ki ne pozna to športno zvrst le 2%. Deskanje na snegu je priljubljena športna zvrst, saj je delež tistih, ki jim je vseč oz. zelo vseč kar 77,5 % . Obstajajo tudi statistično značilne razlike med spoloma (Chi-Square=, 000), k ise kažejo na način, da je deskanje na snegu pri ženskah bolj priljubljeno, kot pri moških (razmerje odgovora zelo *mi je vseč oz. vseč mi je*: 83,2%: 72%). Priljubljenost je višja tudi med mlajšimi od 30 let, kjer je odgovor zelo mi je vseč izbralo 32,7%, pri starejših od 30 let pa je bil delež tega odgovora 17%. Primerjava rezultatov med tistimi, ki se bolj ali manj pogosto ukvarjajo s športnimi aktivnostmi ni pokazala statistično značilnih razlik (Chi-Square=,407).

V javnosti se včasih pojavljajo tudi diskusije o tem, kako alpski smučarji sprejemajo deskanje na snegu. Še nekaj let nazaj so nekatera smučišča bila namenjena zgolj za alpske smučarje. Tako bi lahko sklepali, da med alpskimi smučarji deskarji niso preveč priljubljeni. Analiza je pokazala, da temu ni tako, saj je kar 68% tistim, ki so izbrali alpsko smučanje za šport s katerim se najpogosteje ukvarjajo, deskanje na snegu *vseč oz. zelo vseč*. Sicer je to pod povprečjem glede na celoten vzorec (77,5%), ampak ni mogoče trditi o nepriljubljenosti deskanja na snegu med alpskimi smučarji.

Tabela 14: Priljubljenost športne zvrsti "snowboarding"

snowboarding

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ne poznam	28	2,0	2,0	2,0
sploh mi ni všeč	46	3,3	3,3	5,3
ni mi všeč	242	17,3	17,3	22,6
všeč mi je	701	50,1	50,1	72,6
zelo mi je všeč	383	27,4	27,4	100,0
Total	1400	100,0	100,0	

Alpinizem je športna zvrst, ki nedvomno zahteva veliko znanja ter seveda tudi zadostno mero psihofizične pripravljenosti, saj te v nasprotnem primeru lahko v gorah, le najmanjša napaka stane življenja. Le teh je bilo v alpinizmu vse preveč, kar seveda pušča sledi na mnenje širšega kroga ljudi o tem športu. Alpinizem je bil v zgoraj omenjeni razvrstitvi uvrščen v ožji izbor športov, kjer je prisotna velika nevarnost poškodb. Zato preseneča to, da je kar 66% ljudem ta športna zvrst všeč oz. zelo všeč. Podrobnejša razlika pokaže statistično značilne razlike med spoloma (Chi-Square=,000). Pri ženskah je ta šport manj priljubljen kot pri moških, saj je bil delež žensk za odgovor ni mi všeč oz. sploh mi ni všeč 37,4; pri moških 27%. Alpinizem je bolj priljubljen med starejšimi kot med mlajšimi, saj obstajajo statistično značilne razlike (Chi-Square=,000) med njimi. Prav tako je alpinizem bolj priljubljen med tistimi, ki se pogosteje ukvarjajo s športnimi aktivnostmi. Delež teh, ki jim je alpinizem zelo všeč je 28,5% , v nasprotju s tistimi, ki se manj pogosto ukvarjajo s športnimi aktivnostmi, kjer je delež teh 18,7%.

Tabela 15: Priljubljenost alpinizma

alpinizem

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ne poznam	35	2,5	2,5	2,5
sploh mi ni všeč	108	7,7	7,7	10,2
ni mi všeč	333	23,8	23,8	34,0
všeč mi je	574	41,0	41,0	75,0
zelo mi je všeč	350	25,0	25,0	100,0
Total	1400	100,0	100,0	

S pustolovskimi dirkami se ukvarja ozek krog ljudi, ter tudi medijsko niso tako priljubljene. Tako da ne presenečajo rezultati, ki jih prikazuje tabela 16, kjer 29,4% sploh ne pozna te športne zvrsti. Delež moških, ki jim je ta zvrst všeč oz. zelo všeč je nekoliko večji (59,5%) , kot je le ta pri ženskah (38,6%). Ukvarjanje s športnimi aktivnostmi je pomemben dejavnik pri poznavanju pustolovskih dirk, prav tako so med tistimi, ki se pogosteje ukvarjajo s športnimi aktivnostmi »pustolovske dirke« veliko bolj priljubljene. (Chi-Square= ,000).

Tabela 16: Priljubljenost "pustolovskih dirk"

adventure

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ne poznam	411	29,4	29,4	29,4
sploh mi ni všeč	64	4,6	4,6	33,9
ni mi všeč	233	16,6	16,6	50,6
všeč mi je	423	30,2	30,2	80,8
zelo mi je všeč	269	19,2	19,2	100,0
Total	1400	100,0	100,0	

Ultra vzdržljivostni športi so v Sloveniji po zaslugi ekstremistov v pravem pomenu besede, vse bolj medijsko razpoznavni. Uspehi Robiča, Mravljeta, Baloha so sigurno prispevali večji razpoznavnosti teh športni zvrsti. Rezultati raziskave prikazujejo to, saj je poznavanje teh zvrsti visoko, tako le 5,3% ljudi v vzorcu ne pozna teh športnih zvrsti. Pri ultra vzdržljivostnih športnih zvrsteh je vprašanje o smiselnosti tega početja na mestu. Mnenje o priljubljenosti teh športnih zvrsti je deljeno, saj je takih, ki so jim te ultra športne zvrsti všeč 47,2%, takih ki jim le te niso pa 47,5%. Podrobnejša analiza nam pokaže razlikovanje med spoloma, saj je delež žensk, ki so jim te zvrsti niso všeč 55,4%, pri moških pa je le ta 40,1%. Tudi poznavanje je pri ženskah slabše (razmerje odgovora »ne poznam« 8,4% pri ženskah ter 2,6% pri moških). Podobno velja za vpliv ukvarjanja s športnimi aktivnostmi na mnenje o teh zvrsteh. Ultra vzdržljivostni športi so bolj priljubljeni med tistimi, ki se pogosteje ukvarjajo s športnimi aktivnostmi (razmerje odgovora *všeč mi je oz. zelo mi je všeč* je 54,9: 33,4). Zanimivo je tudi to, da so med starejšimi od 30 let ti športi bolj priljubljeni, kot med mlajšimi, kar nam pokažejo statistično značilne razlike med obema skupinama (Chi-Square=,000).

Tabela 17: Priljubljenost ultra vzdržljivostnih športov

ultra

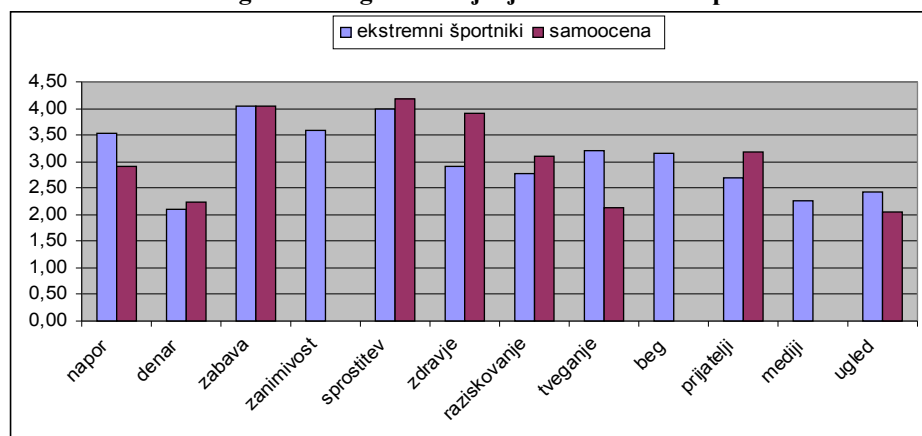
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ne poznam	74	5,3	5,3	5,3
sploh mi ni všeč	216	15,4	15,4	20,7
ni mi všeč	450	32,1	32,1	52,9
všeč mi je	438	31,3	31,3	84,1
zelo mi je všeč	222	15,9	15,9	100,0
Total	1400	100,0	100,0	

Analiza stališča splošne javnosti o razlogih ukvarjanja z ekstremnimi športi ter o pomembnosti teh razlogov v njihovem osebnem življenju

Številne raziskave so se že ukvarjale s preučevanjem razlogov ukvarjanja športnikov z ekstremnimi športi pri njih samih. Ugotovitve so pokazala dejstva, da so le ti nekoliko drugačnih od tistih v klasičnih športnih zvrsteh. Ali ima podobno mnenje o razlogih ukvarjanja s tovrstnimi športnimi aktivnostmi tudi splošna javnost nam prikazuje grafikon 2. Slednji prikazuje stališče splošne javnosti glede vrednotenja posameznih razlogov ukvarjanja, ki veljajo za ekstremne športnike. Sprva so morali oceniti, zakaj se po njihovem mnenju športniki ukvarjajo z ekstremnimi športi. Nato pa so morali še vsak zase ovrednotiti pomembnost posameznih razlogov oziroma motivov, ki veljajo za njih same v njihovem osebnem življenju. Poglavitni razlogi ukvarjanja ekstremnih športnikov s temi športnimi zvrstmi, so po mnenju večine zabava, užitek, občutek svobode ter sprostitve, ki ga občutijo ob ukvarjanju s tovrstnimi ekstremnimi aktivnostmi. Prav

tako stališče javnosti potrjuje dosedanje ugotovitve, da je motiv denarja, zaslužka, ugleda ter vpliva medijev ekstremnemu športniku nepomemben. Stališče splošne javnosti o se torej ne razlikuje od dosedanjih raziskav, kjer so bili ponavadi merjenci ekstremni športniki sami. Mnenje javnosti glede pomembnosti posameznih razlogov v njihovem osebni življenju opredeljuje dejstva, da so razlogi, kot so zabava, sprostitvev ter seveda ohranjanje zdravja najvišje v njihovem življenju.

Grafikon 2: Stališče glede razlogov ukvarjanja z ekstremnimi športi ter samoocena

Legenda : 1-povsem nepomembno; 5- najbolj pomembno

V nadaljevanju tabela 18 prikazuje rezultate, kjer lahko razberemo stališče ljudi o pomembnosti posameznih motivov ter razlogov, ki veljajo za ekstremne športnike pri njihovem ukvarjanju s športi. Stališča javnosti o pomembnosti motivov, ki veljajo za ekstremne športnike se razlikujejo tudi, če jih predstavimo na način, kjer vzorec populacije v raziskavi razdelimo glede na spol, starost ter pogostost ukvarjanja s športnimi aktivnostmi.

Tabela 18: Mnenje javnosti o pomembnosti posameznih razlogov pri ukvarjanju z ekstremnimi športi glede na spol, starost ter na športno aktivnost posameznika

		ANOVA		
		Spol	Starost	Aktivnost
napor	Sig.	0,808	0,000	0,000
	M / > 30let / več	3,52	3,640	3,58
	Ž / < 30let/ manj	3,51	3,460	3,40
denar,zaslužek	Sig.	0,00	0,000	0,00
	M / > 30let / več	2,00	1,983	2,01
	Ž / < 30let/ manj	2,23	2,173	2,29
zabava	Sig.	0,019	0,000	0,002
	M / > 30let / več	3,98	3,793	4,10
	Ž / < 30let/ manj	4,11	4,179	3,93
zanimivost	Sig.	0,005	0,000	0,00
	M / > 30let / več	3,52	3,345	3,67
	Ž / < 30let/ manj	3,66	3,714	3,44
sprostitvev	Sig.	0,00	0,000	0,00
	M / > 30let / več	3,89	3,864	4,07
	Ž / < 30let/ manj	4,10	4,063	3,85
zdravje	Sig.	0,451	0,059	0,766
	M / > 30let / več	2,89	2,843	2,90
	Ž / < 30let/ manj	2,92	2,946	2,91

raziskovanje novih krajev	Sig.	0,399	0,004	0,005
	M / > 30let / več	2,75	2,685	2,82
	Ž / < 30let / manj	2,79	2,822	2,69
tveganje	Sig.	0,000	0,322	0,006
	M / > 30let / več	3,04	3,162	3,14
	Ž / < 30let / manj	3,36	3,223	3,31
beg	Sig.	0,099	0,300	0,383
	M / > 30let / več	3,10	3,194	3,13
	Ž / < 30let / manj	3,19	3,132	3,18
prijatelji	Sig.	0,027	0,369	0,000
	M / > 30let / več	2,73	2,659	2,75
	Ž / < 30let / manj	2,63	2,702	2,57
mediji	Sig.	0,021	0,000	0,002
	M / > 30let / več	2,21	2,453	2,20
	Ž / < 30let / manj	2,33	2,174	2,38
ugled	Sig.	0,855	0,002	0,025
	M / > 30let / več	2,41	2,537	2,37
	Ž / < 30let / manj	2,42	2,360	2,50

Legenda : povprečna vrednost: 1-povsem nepomembno; 5- najbolj pomembno; >30 let- ,populacija starejša od 30let; <30 let.- populacija stara 30 let ali manj; več- aktivno ukvarjanje s športom nekajkrat tedensko; manj- ukvarjanja s športom vsaj enkrat tedensko ali manj; Sig.- statistična značilnost v primeru <,0,05,

Analiza je pokazala (grafikon 2), da so najpomembnejši razlogi ukvarjanja ekstremnih športnikov po mnenju splošne javnosti zabava, zanimivost ter sprostitev ob ukvarjanju z izbranimi športi.

Tabela 19 prikazuje stališče javnosti o najpomembnejših razlogih ukvarjanja ekstremnih športnikov. Kar 74,1% anketirancev je ovrednotilo, da je zabava zelo oz. najbolj pomemben razlog ukvarjanja ekstremnih športnikov. Podobno pomembnost ima tudi motiv sprostitve, kjer se je za to možnost odločilo 75,1% vseh anketirancev. Pri obeh motivih je opaziti statistično značilne razlike med posameznimi skupinami, še posebej če obravnavamo stališče glede na spol, starost oziroma športno aktivnost populacije v vzorcu. Le to prikazujejo rezultati v tabeli 20. Ženske imajo drugačno mnenje o vrednotenju zabave, kot najbolj pomembnega dejavnika pri ekstremnih športnikih. Delež žensk, ki se je odločilo za ta odgovor je 41%, medtem ko je bil delež moških 36%. Podobnosti veljajo če stališče primerjamo glede na starost, saj opazimo, da se je za možnost odgovora najbolj pomembno glede motiva zabave pri ekstremnih športnikih odločilo 35,1% mlajših od 30 let, ter le 24,4% ljudi starejših od 30 let. Prav tako se razlikuje stališče glede motiva zabave pri ekstremnih športnikih med tistimi, ki se s športom ukvarjajo bolj ali manj pogosto. Bolj aktivni so motiv zabave pri ekstremnih športnikih, kot najbolj pomembnega označili v 40,5% v primerjavi z manj aktivnimi, kjer je bil delež le teh manjši 35,2%. Stališče glede motiva sprostitve je podobno, saj je delež pri bolj aktivnih pri odgovoru »najbolj pomembno« znašal 34,6% , za razliko od manj aktivnih, kjer je bil delež le teh manjši in je znašal 26,8%.

Tabela 19: Mnenje javnosti o pomembnosti zabave ter sprostitve pri ukvarjanju z ekstremnimi športi

zabava				sprostitve			
		Frequency	Percent			Frequency	Percent
Valid	povsem nepomembno	43	3,1	Valid	povsem nepomembno	38	2,7
	nepomembno	40	2,9		nepomembno	31	2,2
	pomembno	271	19,4		pomembno	279	19,9
	zelo pomembno	506	36,1		zelo pomembno	612	43,7
	najbolj pomembno	540	38,6		najbolj pomembno	440	31,4
	Total	1400	100,0		Total	1400	100,0

Številne raziskave s področja ekstremnih športnikov ugotavljajo, da motivi kot so denar, ugled ter prisotnost medijev, pri ukvarjanju s tovrstnimi aktivnostmi nimajo takšnega pomena, kot enaki motivi v vrhunskem športu.

Stališče populacije v obravnavani raziskavi potrjuje te ugotovitve, saj so ovrednotili motiv denarja ter ugleda kot najmanj pomembnega v primerjavi z ostalimi ponujenimi kar se tiče odločanja o tem, zakaj se ekstremni športniki ukvarjajo s športom. Delež teh, ki je motiv denarja pri ekstremnih športnikih označilo kot povsem nepomembnega oz. nepomembnega je znašal 72% vseh ljudi v vzorcu, Podobno velja za motiv ugleda, kjer znaša delež podobno mislečih 55 %. Statistično značilne so tudi razlike, če primerjamo na način, da vzorec razdelimo glede na spol ter na pogostost ukvarjanja s športnimi aktivnostmi (Tabela 17).

Stališče žensk glede motivacije ekstremnih športnikov se razlikuje od stališča moških. Motiv denarja, ugleda ter vpliva medijev pri ekstremnih športnikih, so ženske višje ovrednotile na lestvici pomembnosti, kot so te motive ovrednotili moški. Rezultati prikazujejo, da se je za stališče glede motiva denarja, kot za vsaj pomembnega odločilo 33,2% žensk v primerjavi z 23,1% moških. Prav tako se razlikuje mnenje manj aktivnih v primerjavi z aktivnejšimi glede motivacije ekstremnih športnikov, saj so motive ugleda, vpliva medijev ter denarja športnikov ovrednotili, kot bolj pomembne.

Mnenje ljudi v vzorcu o tem ali se ekstremni športniki ukvarjajo s temi športi zaradi denarja skoraj povsem sovпада z raziskavo izvedeno s slovenskimi ekstremnimi športniki, kjer so le ti zaslužek kot povsem nepomembnega oz. nepomembnega ovrednotili v deležu 61,3; za ugled pa v deležu 50%. Resda je bil delež ekstremnih športnikov, ki so se izrekli, da je zaslužek povsem nepomemben razlog 55%. (Kavčič, 2005). Torej je mnenje splošne populacije glede motiva zaslužka ter ugleda zelo podobno mnenju ekstremnih športnikov.

Tabela 20: Mnenje javnosti o pomembnosti denarja ter ugleda pri ukvarjanju z ekstremnimi športi

denar				ugled			
		Frequency	Percent			Frequency	Percent
Valid	povsem nepomembno	360	25,7	Valid	povsem nepomembno	265	18,9
	nepomembno	648	46,3		nepomembno	506	36,1
	pomembno	287	20,5		pomembno	454	32,4
	zelo pomembno	89	6,4		zelo pomembno	130	9,3
	najbolj pomembno	16	1,1		najbolj pomembno	45	3,2
	Total	1400	100,0		Total	1400	100,0

Splošno mnenje ljudi priča o tem, da so pri ekstremnih športnikih v ospredju razlogi kot so nevarnost in tveganje ter da so nekaj povsem običajnega. Športniki, ki se ukvarjajo s temi aktivnostmi, se torej namerno izpostavljajo tveganju in s tem ogrožajo svojo zdravje. Tabela 21

prikazuje mnenje ljudi glede pomembnosti razloga tveganja pri ukvarjanju s temi športnimi aktivnostmi. Preseneča velik delež tistih, ki se jim zdi ta razlog nepomemben oz. povsem nepomemben, saj znaša 24,6%. Stališče moške populacije do motiva tveganja pri ekstremnih športnikih se razlikuje s stališčem žensk in se jim zdi manj pomemben, kar velja tudi za tiste, ki se bolj pogosto ukvarjajo s športnimi aktivnostmi, kar sovпада s tem, da je med bolj aktivnimi več predstavnikov moškega spola. Vsekakor lahko te rezultate povežemo s tem, da v kolikor si bolj pogosto aktiven dojemáš vse te okoliščine, ki so prisotne v teh športih bolj kot izziv, in ne kot nevarnost. Morebitne poškodbe pa moraš vzeti v zakup. Vse to vpliva tudi na stališče ljudi v tem vzorcu, saj ocenjujejo pomembnost tveganja pri ekstremnih športnikih bistveno višje, kot pri njih samih. Če primerjamo to s pomembnostjo ohranjanja zdravja, kjer so rezultati ravno obratni. Pomembnost ohranjanja zdravja, kot motiv pri ukvarjanju z ekstremnimi športi (za vsaj pomembnega ga je označilo 68%), je po mnenju ljudi bistveno manj pomemben, kot isti motiv pri njih samih (za vsaj pomembnega ga je označilo 94,6%).

Značilnost večine ekstremnih športov je ta, da potekajo v naravi pogosto tudi v divji naravi. Že samo to naredi razmere za udejstvovanje ekstremne. Sklepamo lahko, da je raziskovanje zelo pomemben razlog pri ukvarjanju z ekstremnimi športi. Stališče ljudi o pomembnosti raziskovanja pri motivaciji ekstremnih športnikov je presenetljivo, saj ga je kot vsaj pomembnega, označilo 67,2%. Čudno je to, da so ljudje vrednotili ta razlog nižje, ko so postavili stališče glede ekstremnih športnikov, kot takrat ko so se odločali o pomembnosti motiva raziskovanja v vsakdanjem življenju, torej zase (78,7% za vsaj pomembnega).

Tabela 21: Mnenje javnosti o pomembnosti tveganje ter raziskovanja novih krajev pri ukvarjanju z ekstremnimi športi

tveganje				raziskovanje			
		Frequency	Percent			Frequency	Percent
Valid	povsem nepomembno	110	7,9	Valid	povsem nepomembno	107	7,6
	nepomembno	234	16,7		nepomembno	350	25,0
	pomembno	475	33,9		pomembno	722	51,6
	zelo pomembno	430	30,7		zelo pomembno	200	14,3
	najbolj pomembno	151	10,8		najbolj pomembno	21	1,5
	Total	1400	100,0		Total	1400	100,0

Mnogi ekstremni športniki pri svojih aktivnostih prestavljajo meje mogočega vedno višje, to je tudi predpogoj zato, da posamezne športne zvrsti postanejo ekstremne. Na to postanemo pozorni predvsem pri športnikih, ki se ukvarjajo z že omenjenimi ekstremno napornimi športnimi zvrstmi. Ti športniki velikokrat poudarjajo na prisotnost izrednih psihofizičnih naporov. Dejstvo je, da je premagovanje napora za veliko večino športnikov zelo pomembno, saj v tem vidijo vrednost ukvarjanja s tovrstnimi aktivnostmi. Kavčič v svoji raziskavi navaja, da vrednoti kar 62% ekstremnih športnikov ta motiv kot vsaj zelo pomembnega (Kavčič, 2005). Stališče ljudi glede motiva premagovanja napora pri ekstremnih športnikih, pokaže manjšo pomembnost le tega, kot smo bili priča v zgoraj omenjeni raziskavi. Torej se splošni populaciji ta motiv ukvarjanja z ekstremnimi športi ne zdi tako pomemben, kot samim športnikom. Analiza je pokazala, da je znašal delež tistih, ki so stališče motiva premagovanja napora pri ekstremnih športnikih označili za zelo oz. najbolj pomembnega znašal 49,2%. V kolikor analiziramo na način, kjer razdelimo populacijo glede na aktivnost lahko ugotovimo, da aktivno ukvarjanje s športom, vpliva tudi na mnenje ljudi glede motiva premagovanja napora, ki velja pri ekstremnih športnikih. Delež aktivnejših, ki so ta motiv pri ekstremnih športnikih označili, kot najbolj oz. zelo pomemben znaša 51,8% v primerjavi

z manj aktivnimi, kjer je delež 44,3%. V kolikor primerjamo pomembnost motiva premagovanja napora manj aktivnih pri njih samih, torej pomembnost v vsakdanjem življenju je pomen le tega bistveno manjši, saj znaša delež vseh, ki so sami zase označili ta motiv za zelo oz. najbolj pomembnega le 27%. Podobno je opaziti tudi pri tistih, ki se pogosteje ukvarjajo s športom, kjer je delež teh 33,5%.

Tabela 22: Mnenje javnosti o pomembnosti premagovanja psihofizičnih sposobnosti, glede na aktivnost ukvarjanja s športnimi aktivnostmi

napor * aktivnost Crosstabulation

			aktivnost		Total
			večkrat tednesko	enkrat tedensko ali manj	
napor	povsem nepomembno	Count	16	20	36
		% within napor	44,4%	55,6%	100,0%
		% within aktivnost	1,8%	4,0%	2,6%
		% of Total	1,1%	1,4%	2,6%
	nepomembno	Count	51	35	86
		% within napor	59,3%	40,7%	100,0%
		% within aktivnost	5,7%	7,0%	6,1%
		% of Total	3,6%	2,5%	6,1%
	pomembno	Count	365	225	590
		% within napor	61,9%	38,1%	100,0%
		% within aktivnost	40,7%	44,7%	42,1%
		% of Total	26,1%	16,1%	42,1%
zelo pomembno	Count	326	168	494	
	% within napor	66,0%	34,0%	100,0%	
	% within aktivnost	36,3%	33,4%	35,3%	
	% of Total	23,3%	12,0%	35,3%	
najbolj pomembno	Count	139	55	194	
	% within napor	71,6%	28,4%	100,0%	
	% within aktivnost	15,5%	10,9%	13,9%	
	% of Total	9,9%	3,9%	13,9%	
Total	Count	897	503	1400	
	% within napor	64,1%	35,9%	100,0%	
	% within aktivnost	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	64,1%	35,9%	100,0%	

Seveda je za posamezne razloge oziroma motive, še posebej pa za motiv premagovanja izrednih psihofizičnih naporov zelo pomembno, na katere ekstremne športe se vprašanja nanašajo. V tej raziskavi so bili obravnavani ekstremni športi, kot celota. Bistveno bolje bi morda bilo, če bi obravnavali posamezne športne zvrsti oziroma sklope teh zvrsti, saj bi na ta način dobili veliko realnejše rezultate.

SKLEP

Skozi raziskavo sem torej želel ugotoviti ter podrobneje analizirati mnenje splošne javnosti glede ukvarjanja z ekstremnimi športi. Raziskava je vsebovala različna izhodišča glede samega poznavanja ekstremnih športov oziroma športnikov v javnosti in kako so te športne zvrsti priljubljene med splošno populacijo, ter katere so pravzaprav tiste športne zvrsti, ki so najbolj nevarne ter tiste, ki so najbolj naporne. Naslednje poglavje govori tudi o mnenju ljudi glede posameznih motivov oziroma razlogov pri ukvarjanju ekstremnih športnikov s tovrstnimi aktivnostmi, ter kako se le to razlikuje med spoloma, med mlajšo ter starejšo populacijo ter tudi pojasni razlikovanje v stališčih, glede na aktivnost splošne populacije.

V uvodnem oziroma teoretičnem delu raziskave je bila narejena klasifikacija ekstremnih športov glede na različne vidike ukvarjanja z ekstremnimi športi. S klasifikacijo so bili ekstremni športi razdeljeni v dve skupini z različnimi lastnostmi in sicer na tiste športe, pri katerih je prisotna velika stopnja nevarnosti in na tiste, kjer je za doseg cilja potrebno vložiti ogromne napore. Prvi sodijo v skupino ekstremno nevarnih športov, drugi pa v skupino ekstremno napornih športov. Rezultati v raziskavi niso presenetljivi, saj so se med najbolj nevarnimi športnimi zvrstmi ter najbolj napornimi športnimi zvrstmi znašli povečini tisti, ki se kot taki pojavljajo tudi v dosedanjih raziskavah. Mnenje ljudi v tej raziskavi je tako, da med najbolj nevarne ekstremne športe sodi: *ekstremno smučanje, spust z gorskimi kolesi ter alpinizem*; medtem ko so najbolj naporne ekstremne športe sodi *ironman(ultra triatlon), ultravzdržljivostno kolesarjenje, ter ultra teki...*

Poznavanje ekstremnih športov med splošno javnostjo je po rezultatih raziskave zelo dobro. Med vsemi ekstremnimi športnimi zvrstmi, ki so bili obravnavane, je le BASE jump, kot najbolj nevarna različica padalstva, manj poznana športna zvrst. Zelo dobro so v javnosti poznani predvsem ekstremno naporne športne zvrsti, vzrok temu je po mojem mnenju v zadnjem času zelo dobra medijska podprtost teh športnih zvrsti, zaslugo za to pa imajo seveda nedavni uspehi slovenskih »ekstremistov« v svetovnem merilu.

Stereotipi o ekstremnih športnikih, ki sem jih velikokrat zasledil v literaturi, so se mi zdeli vedno pretirani. Zasledil sem celo nekatera mnenja, da tem športnikom lastno življenje sploh ni mar, in da namerno brezpogojno ogrožajo svoje zdravje. Posledica vseh teh dejstev bi morali biti predvsem ta, da so športi, kjer je prisotna velika stopnja nevarnosti, nepriljubljeni med splošno javnostjo.

Na podlagi tega je bila postavljena hipoteza: **»Splošna javnost ekstremne športe pri katerih je prisotna visoka stopnja tveganja slabše sprejem, kot tiste ekstremne športe, ki so po naravi zelo naporni«**. Hipoteza je **zavrnjena**, saj je obravnava rezultatov v raziskavi pokazala, da so skorajda vse ekstremno nevarne športne zvrsti z izjemo BASE jumpa (zaradi slabšega poznavanja), zelo priljubljene v javnosti, in to celo bolj kot tiste, kjer je potrebno vložiti ogromno napora. To lahko delno povežemo tudi s tem, da je bila populacija v vzorcu mlada. Kot so pokazali rezultati je pri njih značilno mnenje o priljubljenosti ekstremnih športov, še zlasti ekstremno napornih. V nasprotju pa so bili pri starejših ljudeh rezultati nekoliko drugačni, saj so pri njih bolj priljubljeni ekstremno naporni športi. Če pogledamo mnenje glede priljubljenosti ekstremnih športov v celoti,

lahko **potrdimo** naslednjo hipotezo: »*Ekstremni športi so zelo dobro sprejeti zlasti med mlajšo populacijo, torej med tistimi, ki so mlajši od 30let*«, . Rezultati v raziskavi so to nedvomno prikazali, saj je priljubljenost obravnavanih ekstremnih športov med mlajšimi od 30 let večja. Vzrok temu je vsekakor to, da so to sorazmerno novejše športne zvrsti, ki so med mlajšimi bolj poznane ter tudi dejstvo, da se predvsem z njimi ukvarjajo predvsem mlajši ljudje.

Splošno mnenje ljudi v tej raziskavi je, da so glavni motivi, ki so prisotni pri ekstremnih športnikih pri njihovem ukvarjanju s tovrstnimi aktivnostmi, zabava, sprostitve, ter zanimivost športne panoge. Ti motivi so zraven ohranjanja zdravja tudi najpomembnejši tudi za splošno javnost pri ukvarjanju z vsakodnevnimi aktivnostmi. Torej lahko **potrdimo** hipotezo: »*Splošna javnost je mnenja, da je ključen motiv ekstremnih športnikov užitek, zabava ter sama zanimivost športne zvrsti*«. Vse to omenjajo tudi dosedanje raziskave, ki govorijo da je smisel ukvarjanja z ekstremnimi športi drugačen od smisla tekmovalnega športa. Le ta kaže na neke druge poudarke, saj njihova filozofija temelji predvsem na užitku in zabavi.

Potrdimo lahko tudi naslednjo hipotezo: »*Ukvarjanje s športom posameznika, ima pozitiven vpliv o smiselnosti ukvarjanja z ekstremnimi športi*«, saj če primerjamo rezultate raziskave med bolj ali manj aktivnimi zlahka opazimo razlikovanje. Priljubljenost teh zvrsti je pri njih velika, ter tudi na nekatere ključne že prej omenjene motive oziroma razloge pri ukvarjanju z ekstremnimi športi višje vrednotijo glede pomembnosti, kot tisti, ki se manj pogosto ukvarjajo s športom. Veliko povezave najdemo tudi z naslednjo hipotezo: »*Življenjski slog posameznika zelo vpliva na stališče o ukvarjanju z ekstremnimi športi*«, ki jo lahko **potrdimo**. Izhodišče za preverjanje življenjskega sloga splošne populacije, je bilo predvsem vrednotenje pomembnosti ključnih motivov oziroma razlogov v vsakdanjem življenju pri njih samih ter športno aktivnostjo. Za tiste, ki se pogosteje ukvarjajo s športom velja, da bolje poznavajo ekstremne športe in so pri njih le ti tudi bolj priljubljeni. Podobno velja tudi za tiste, ki sami zase višje vrednotijo pomembnost motiva premagovanja naporov, sprostitve ter zabave. Pri teh je priljubljenost ekstremnih športov visoka.

V tej raziskavi sem prišel do nekaterih zanimivih zaključkov. Mnenje splošne javnosti se strinja z dosedanjimi raziskavami, ki govorijo o nekaterih stereotipih, kot so nevarnost samega ukvarjanja s športom ter zgolj uživanje ter neobremenjenost s športni dosežkom, ki jih povezujejo z ekstremnimi športniki. Le ti so izkazali za nekoliko pretirane, vendar še vseeno pravilne. Veliko še ostaja nepojasnjenega ter ponuja izziv za nadaljnje raziskave, tu mislim predvsem primerjavo z klasičnimi športnimi zvrstmi.

REFERENCE:

- Carothers, P. (2001). Social Values versus Interpersonal Conflict among Hikers and Mountain Bikers. *Leisure Sciences*, 23 (1); 47–61.
- Donnelly, M. (2006). Studying Extreme Sports. Beyond the Core Participants. *Journal of Sport & Social Issues*, (30), 2; 219-224
- Doupona, M. in Petrovič, K. (2007). *Šport in družba: sociološki vidiki*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Edwart, A. (1999). Dealing with danger. The Normalization of Risk in Cycling. *International Review for the*
- Gidney, T. (2004). *Understanding Female Skydivers: A Phenomenological Qualitative Study based on early Life Experiences*. Dissertation. Faculty of the School of professional Psychology.
- Hill, P. Fanatic Consumer Behavior: Athletics as a Consumption Experience. *INFORM Global*. (8), 2 ; 79.
- Kajtna, T. (2003). *Osebnost, vrednote in potreba po dražljajih pri športnikih rizičnih športov*. Magistrska naloga, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- Kajtna, T. (2003). Vrednote in rizični športi. [Values and Health Risk Sports]. *Šport*, 51 (3), (Suppl.), 12-18.
- Kajtna, T. (2007). Psihološke značilnosti športnikov rizičnih športov. *Šport*, 55 (4), (Suppl.), 5-11.
- Kavčič, M. (2005). *Ekstremni športi : družboslovni vidiki, sociološka kvantitativna in kvalitativna analiza*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
- Larkin, M. & Griffiths, M. (2004). Dangerous Sports and Recreational Drug-use: Rationalizing and Contextualizing Risk. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 14: 215–232.
- Le Breton, D (2000). Playing Symbolically with Death in Extreme Sports. *Body & Society*, 6 (1): 1–11.
- Lorr, M & dr. Garner, R. *Skateboarding and the “X-gamer” phenomenon: Connections between Subcultures, Pop Culture Trends, and the loss of meaningful forms of Resistance*. Chicago: Department of Sociology.
- Olivier, S. (2006). Moral Dilemmas of Participation in Dangerous Leisure Activities. *Leisure Studies*, (25),1; 95–109. *Review for the Sociology of Sport*. (38), 2; 155-176).
- Palmer, C. (2002). »Shit happens«: The selling of risk in extreme sports. *The Australian Journal of Anthropology*, 13 (3): 323–336.
- Petek, R. (2004). *Šport v ekstremnih razmerah- RAAM*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- Reil, M. (2005). *The effect of sensation seeking and morality salience on risk-taking behavior in scuba divers*. Dissertation, USA
- Rinehart, R. (2002). *Arriving Sport: Alternatives to formal Sports*. V J. Coakley in E. Dunning (ur.): *Handbook of sports studies*. London: Thousand Oaks.

- Rinehart, R. (2003): *To the Extreme. Alternative sports inside and out*. Albany: State University of New York Press.
- Rinehart, R. (2005). »Babes« & Boards. Opportunities in New Millennium Sport? *Journal of Sport & Social Issues*, (29), 3; 232-255.
- Schneider, T. Butryn, T. Furst, D. A Qualitative Examination of Risk Among Elite Adventure Racers. *Journal of Sport Behavior*; (30), 3-
- Stankovič, P., Tomc, G. & Velikonja, M. (1999). *Urbana plemena: subkulture v Sloveniji v devetdesetih*. Ljubljana: ŠOU – Študentska založba.
- Stropnik, D. (1997). *Ekstremni športi v sodobnem slovenskem tisku*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
- Velepec, U. (2007). Nekaj misli o ekstremnem športu. *Šport*, 55 (4), (Suppl.), 12-18. 2-4.
- Weiss, O. (1990). *Sport und Gesellschaft: Eine sozialpsychologische Perspektive*. Wien: Osterreichischer Bundesverlag.
- Wheaton, B. (2003). Keeping it real. Subcultural Media and the Discourses of Authenticity in Alternative Sport. *International Sociology of Sport*. (34), 2; 157-171.
- Winter; E. *An Uphill Battle: Gender Constructions in Mountain Bike Racing*. University of Georgia: Culture Workshop
- Zalaznik, N. (2002). *Beg v avanturizem, kot odgovor na krizo modernih družb*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.